

USAID
AMERIKA XALQINDAN

fhi360
THE SCIENCE OF IMPROVING LIVES

ICNL
INTERNATIONAL CENTER
FOR NOT-FOR-PROFIT LAW

MG
CONSULTING
Law and project management

Şəffaflıq Naminə Vətəndaş Cəmiyyəti (ECSOFT) Layihəsi

İCTİMAİ ŞURALARIN FƏALİYYƏTİNƏ DAİR BƏLƏDÇİ

Bakı - 2020

İCTİMAİ ŞURALARIN FƏALİYYƏTİNƏ DAİR BƏLƏDÇİ

Müəlliflər:

Əliməmməd Nuriyev, Konstitusiya Araşdırmaları Fondunun sədri
Rəna Səfərəliyeva, ekspert

Rəyçilər:

Natalia Bourjaily, ICNL təşkilatının Avrasiya üzrə vitse-prezidenti
h.ü.f.d. Məhəmməd Quluzadə, MG Consulting şirkətinin direktoru

İrad və təkliflər üçün: mguluzade@mgc.az

“Bu nəşr Amerika xalqının Amerika Birləşmiş Ştatlarının Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi (USAID) vasitəsilə göstərdiyi səxavətli dəstəyi sayəsində ərəsəyə gəlmişdir. Nəşrin məzmunu MG Consulting MMC-yə məxsusdur və heç bir halda USAID və ABŞ hökumətinin mövqeyini əks etdirmir”.

Mündəricat

Giriş

- i. Azərbaycanndakı ictimai şuralar: ümumi icmal
- ii. İctimai şuraların fəaliyyəti üçün hüquqi bazanın ümumi icmalı
- iii. İctimai şuranın formalaşdırılması
- iv. İctimai şuranın daxili idarəetmə qaydaları
- v. İctimai şuranın fəaliyyətləri
- vi. Xarici (kənar) əlaqələr: ictimai şuranın kommunikasiya və ictimai vəkillik strategiyaları
- vii. İctimai şuranın fəaliyyətlərinə təsir göstərən ən çox yayılmış problemlər
- viii. Əlavələr

Əlavə 1. Fəaliyyət göstərən ictimai şuraların siyahısı

Əlavə 2. İctimai şuralar: uğur hekayələri

Əlavə 3. Seçki Komissiyasının Əsasnaməsinin nümunəsi

Əlavə 4. Vətəndaş cəmiyyəti təşkilatından İŞ üzvlüyünə namizədin irəli sürülməsi üçün ərizə nümunəsi

Əlavə 5. İŞ-yə seçkilər üçün seçki bülleteninin nümunəsi

Əlavə 6. İŞ-yə seçkilərin nəticələrinə dair protokolun nümunəsi

Əlavə 7. Mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı yanında İctimai Şuranın nümunəvi Əsasnaməsi

Əlavə 8. İŞ-nin birinci iclasının gündəliyinin və protokolunun layihəsinin nümunəsi

Əlavə 9. İŞ üzvünün davranış kodeksinin nümunəsi

Əlavə 10. Hüquqi aktların ekspertizası üçün təlimat nümunəsi

Əlavə 11. Monitoring hesabatı nümunəsi

Əlavə 12. İctimai iştirakçılıqla bağlı ictimai rəy sorğusu anketinin nümunəsi

Əlavə 13. “Dövlət siyasətinin nəzərdən keçirilməsinə dair hesabatın nümunəsi”

Əlavə 14. “İllik hesabatın nümunəsi”

Əlavə 15. “Nümunəvi daxili və xarici kommunikasiya strategiyaları və planları”

Əlavə 16. “Nümunəvi ictimai vəkillik strategiyası və planı”

Əlavə 17. “İctimai vəkilliyə dair nümunəvi fəaliyyət planı”

GİRİŞ

Bu vəsait Azərbaycanın dövlət orqanlarının nəzdindəki ictimai şuraların (bundan sonra: İŞ) hazırkı və potensial üzvləri, habelə yeni İŞ-lər yaratmaq məsələsini nəzərdən keçirəcək dövlət qurumları üçün nəzərdə tutulmuşdur. Vəsaitin yekun məqsədi bütövlükdə mövcud İŞ-lərin səmərəliliyinin artırılmasından və yeni İŞ-lərin yaradılmasına töhfə verməkdən ibarətdir. Səmərəli İŞ-lər dövlət qurumları ilə vətəndaş cəmiyyəti arasında etimadın və bütövlükdə münasibətlərin yaxşılaşdırılmasına, habelə hökumət qərarlarının qəbul edilməsində iştirak prosesinin təkmilləşdirilməsinə və dövlət orqanlarının şəffaflığının və hesabatlılığının artırılmasına kömək edə bilər.

I. AZƏRBAYCANDAKI İCTİMAİ ŞURALAR: ÜMUMİ İCMAL

Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyəti - hökumət əməkdaşlığı geniş yayılmamışdır və müxtəlif dövlət orqanlarının himayəsi altında yaradılan, əsasən vətəndaş cəmiyyəti institutlarının (VCİ) təmsilçilərindən ibarət məşvərətçi qurumlar kimi mövcud olan İŞ-lər daxil olmaqla məhdud sayda alətlər vasitəsilə həyata keçirilir. İŞ-lərin yaradılmasına imkan verən qanun 2014-cü ildən qüvvədə olsa da, dövlət orqanlarının çoxu bu qanunu icra etməyə tələsmir¹. Bu vəziyyəti izah edən bir çox səbəblər var.²

Ümumiyyətlə, əksər dövlət qurumları ya VCİ-lər tərəfindən tənqid olunmaq qorxusuna, ya da bu əməkdaşlığın faydalarını yetərinə başa düşmədiklərinə görə VCİ-lərlə əməkdaşlıqdan ehtiyat edirlər. İŞ-ləri olan azsaylı dövlət qurumları isə, əksinə, bir qayda olaraq, hüquqi ekspertizaya və müvafiq sahədə siyasətin ekspertizasına VCİ-ləri cəlb etməyə və (və ya) tədbirlərin birgə təşkilinə meyllidirlər.³ VCİ-lərin dövlət qurumları ilə əməkdaşlıq etməmək üçün çox zaman öz səbəbləri olur, buna misal olaraq, digər səbəblərlə yanaşı, maliyyə çatışmazlığını və müvafiq olaraq, yüksək peşəkarlığa malik kadrların və (və ya) ixtisas bacarıqlarının olmamasını göstərmək olar.⁴ Lazımı bacarıqlara sahib olan bəzi VCİ ekspertləri İŞ-lər vasitəsilə nəzərə çarpan nəticələr əldə edə biləcəklərinə inanmırlar və bu səbəbdən də orada iştirak etməkdən çəkinirlər. Həqiqətən də bir çox nümunələr var ki, İŞ-lər və digər məşvərətçi qurumlar rəsmi olaraq mövcud olduqları halda, dövlət qurumları ilə birgə qərarların qəbulu prosesində real rol oynamırlar və çox vaxt onlara simvolik rol

¹ ECSOFT layihəsinin nəticələri, may 2019-cu il.

² İctimai nəzarət mexanizminin səmərəli olması üçün nə etmək lazımdır? AzTV-in 30 yanvar tarixli verilişi (saat 16:25), <http://www.aztv.az/en/news/4828/what-should-be-done-to-make-the-public-control-mechanism-efficient-one-more-main-topic>.

³ 2013-cü il 22 noyabr tarixli AR “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanunu (bundan sonra “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun adlandırılacaq) <http://e-qanun.gov.az/framework/26879>; 2014-cü il 16 yanvar tarixli 89 nömrəli AR Prezidentinin Fərmanı; 2014-cü il 30 may tarixli Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmiş “İctimai şuranın vətəndaş cəmiyyəti institutları tərəfindən seçilməsinə dair Əsasnamə” (bundan sonra “İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə” adlandırılacaq) <http://www.e-qanun.az/framework/27803>.

⁴ ECSOFT layihəsinin nəticələri, may 2019-cu il.

ayrılır (dövlət orqanları tərəfindən təşkil edilən müxtəlif tədbirlərdə “susqun” şəkildə iştirak etmək).⁵

“İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun əsasında yaradılmalı olan İŞ-lərin ümumi sayı 1.888-dir (yaxud milli səviyyəli dövlət qurumları tərəfindən 36, yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən 86 və yerli özünüidarə və ya bələdiyyə orqanları tərəfindən 1766 İŞ yaradılmalıdır).⁶ Təcrübədə milli səviyyəli dövlət qurumlarının nəzdində 12 İŞ mövcuddur.⁷ QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurasının sədri Azay Quliyevin sözlərinə görə, 22 may 2018-ci il tarixinə qədər 6 icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən İŞ yaradılmışdır,⁸ halbuki yalnız 4 belə şura barəsində məlumatlar ictimaiyyət üçün açıqdır (Bakı şəhəri Binəqədi Rayon İcra Hakimiyyəti,⁹ Siyəzən Rayon İcra Hakimiyyəti,¹⁰ Oğuz Rayon İcra Hakimiyyəti,¹¹ Şəki Şəhər İcra Hakimiyyəti¹²). 10-dan çox icra hakimiyyəti orqanı internet saytlarında İŞ-lərə aid bölmə yaradıb, amma hər hansı əlavə məlumat təqdim etməyib. Bizdə olan məlumata görə, yerli bələdiyyələrin nəzdindəki İŞ-lər barəsində heç bir məlumat ictimaiyyətə açıq deyil. Dövlət Qulluğu Məsələləri üzrə Komissiyanın nəzdindəki İŞ bu Komissiyanın başqa bir qurumla – Dövlət Attestasiya Komissiyası ilə birləşdirilməsi səbəbindən ləğv edilib. Yeni dövlət qurumunun sədri Məleykə Abbaszadənin 17 mart 2017-ci il tarixli açıqlamasına görə, yeni qurumda İŞ-yə namizədlər üçün elan verilib.¹³ Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin internet saytında bəzi fəaliyyətlərin təsviri edildiyi İŞ adlı bölmə var və bu qurumda İŞ yaradılma mərhələsindədir.¹⁴ Fəaliyyətdə olan İŞ-lərin siyahısı Əlavə 1-də verilmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, bir neçə dövlət qurumu bu hüququndan istifadə etmiş və İŞ-nin yaradılmasını nəzərdə tutan qanunvericiliyin qəbulundan xeyli əvvəl bu və ya digər formada İŞ yaratmışdır. Belə qurumlara, məsələn, Ədliyyə Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi, Təhsil Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və s. aiddir.

Bundan əlavə, VCI nümayəndələri 10-a yaxın dövlət orqanında və ya dövlət tərəfindən dəstəklənən qurumda, məsələn, YUNESKO üzrə Milli Komissiya¹⁵ və ya Azərbaycan Respublikasının

⁵ S. Məmmədov, “İctimai iştirakçılıq: Qanunvericilik və onun tətbiqi praktikası. Monitoring hesabatı”, Bakı, 2017-ci il, müəlliflik hüquqları Avrasiya Əməkdaşlıq Fonduna məxsusdur.

⁶ Eyni mənbə.

⁷ Bu “Bələdçi”nin dərc edildiyi tarixədək olan məlumat.

⁸ <http://inkisaf.az/2018/05/22/azay-quliyev-on-alti-icra-hakimiyy%C9%99ti-orqaninda-ictimai-sura-yaradilib/>

⁹ <http://www.binegedi-ih.gov.az/page/318.html>

¹⁰ <http://siyezen-ih.gov.az/page/75.html>

¹¹ <http://www.oguz-ih.gov.az/page/40.html>

¹² <http://sheki-ih.gov.az/page/58.html>

¹³ <https://akademik.az/2017/03/dovl%C9%99t-imtahan-m%C9%99rk%C9%99zi-ictimai-sura-yaradir/>

¹⁴ <http://www.stateproperty.gov.az/cat/40>

¹⁵ <http://www.unesco.org/nac/geoportal.php?country=AZ&language=E>

Prezidenti yanında Gənclər Fondunun Müşahidə Şurası,¹⁶ Sahibkarlığın İnkişafı Fondu¹⁷ və sairədə təmsil olunurlar.

Sayları az olsa da bəzi dövlət qurumları və onların müvafiq İŞ-ləri bəzi müsbət nəticələr əldə edə bilmiş və bu “Bələdçi”nin 2-ci Əlavəsində təsvir olunan öz uğur hekayələrini bölüşmüşlər. Bundan əlavə, İŞ-lərin təcrübəli üzvləri əmindirlər ki, müxtəlif platformalar vasitəsilə fərdi qaydada deyil, birgə çıxış etdikləri təqdirdə Azərbaycanda İŞ-lər də daxil olmaqla VCI-lərin hökumət tərəfindən dinlənilmək və ikitərəfli dialoq qurmaq şansı daha çox olur.¹⁸

¹⁶ <https://youthfoundation.az/about-us/supervisoryboard/?lang=en>

¹⁷ <http://edf.gov.az/en/content/97>

¹⁸ “Hüquq və İnkişaf” İctimai Birliyinin sədri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi yanında Elektron Xidmətlərin Təşviqi üzrə İctimai Şuranın üzvü Hafiz Həsənovla 11 avqust 2020-ci il tarixli müsahibə.

II. İCTİMAİ ŞURALARIN FƏALİYYƏTİ ÜÇÜN HÜQUQİ BAZANIN ÜMUMİ İCMALI

Bu bölmədə İŞ-lərin yaradılması və fəaliyyəti üçün hüquqi bazanın ümumi icmalı verilir. Vətəndaşların idarəetmədə və qərarların qəbulunda iştirak etmək hüququ Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında¹⁹ (“Konstitusiya”) təsbit edilmişdir. Konstitusiyanın 55-ci maddəsinə görə, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları dövlətin idarə olunması fəaliyyətlərində iştirak etmək hüququna malikdirlər və vətəndaşların birbaşa və ya öz nümayəndələri vasitəsilə idarəetmədə və qərarların qəbulunda iştirakı üçün nəzərdə tutulan bir sıra mexanizmlər, o cümlədən İŞ-lər vasitəsilə bu hüququ həyata keçirə bilirlər.

“İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun²⁰ ictimai iştirakçılığın məqsədlərini müəyyənləşdirir.²¹ Əsas məqsəd vətəndaşları dövlət idarəçiliyinə cəlb etməkdir. Dövlət idarəçiliyinə cəlb olunma məsləhətləşmə prosesində iştirak, dövlət orqanlarının fəaliyyətinin monitorinqi və məsləhətləşmə prosesinə daha geniş ictimaiyyətin cəlb edilməsi formasında və digər formalarda ola bilər. İctimai iştirakçılıq müxtəlif üsullarla, o cümlədən ictimai məsləhətləşmələr, ictimai dinləmələr, İŞ-lər vasitəsilə, eləcə də digər üsullarla həyata keçirilə bilər. Bu, İŞ-ləri tənzimləyən əsas qanundur və İŞ-lərin hüquqi statusunu, yaradılması və fəaliyyəti qaydalarını, hüquq və vəzifələrini, strukturunu müəyyənləşdirir. Qanunda həmçinin İŞ-lərin iclaslarının təşkil edilməsi; sədrinin, sədr müavininin və katibinin seçilməsi üçün ümumi təlimatlar təqdim edilir; habelə İŞ-nin ilk iclaslarından birində İŞ tərəfindən qəbul edilməli olan İŞ-nin daxili qaydalarında (bundan sonra “Reqlament” adlandırılacaq) əhatə ediləcək məsələlərin qısa xülasəsi və İŞ-lər üçün önəmli olan digər məsələlər təqdim edilir.

“İctimai şuranın vətəndaş cəmiyyəti institutları tərəfindən seçilməsinə dair Əsasnamə”²² həm seçki komissiyasının seçilməsi və təşkili qaydalarını, həm də İŞ-yə seçkilərin təşkili və keçirilməsi ilə bağlı onun fəaliyyət qaydalarını müəyyənləşdirir, bu əsasnamə ümumilikdə seçki komissiyasının necə təşkil edilməsi barədə müddəaları özündə ehtiva edir və hər bir seçki komissiyası öz əsasnaməsini hazırlayır ki, orada komissiyaya qanunda mütləq qaydada müəyyən edilənlərdən əlavə daha geniş səlahiyyətlər verilə bilər. Eyni zamanda, seçkilərin təşkili kifayət qədər ətraflı şəkildə tənzimlənir. Seçki komissiyasının əsasnaməsinin nümunəsi Əlavə 3-də verilmişdir.

“İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun İŞ-ni mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları və yerli özünüidarəetmə və ya bələdiyyə orqanları (bundan sonra “dövlət orqanları” adlandırılacaq) nəzdində yaradılmış məşvərətçi qurum kimi müəyyən edir.²³ İŞ-nin yaradılmasında əsas məqsəd ictimai iştirakçılığı, vətəndaşların və VCI-lərin dövlət idarəçiliyində iştirakını təmin etməkdir.²⁴ İŞ

¹⁹ Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, 27 noyabr 1995-ci il, <http://www.e-qanun.az/framework/897>

²⁰ “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun

²¹ “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun, maddə 3.

²² İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə

²³ “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun, maddə 1.0.3.

²⁴ “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun, maddə 3.0.1.

üzvü olan “VCİ” nümayəndələri²⁵ anlayışı QHT-lər (ictimai birliklər və fondlar²⁶), media, həmkarlar ittifaqları, vətəndaşların təşəbbüs qrupları və bələdiyyə məhəllə komitələri (“məhəllə komitələri”)²⁷ daxil olmaqla geniş çeşidli müxtəlif qurumları əhatə edən anlayışdır.

İŞ-lərin dövlət orqanlarının fəaliyyətinə ictimai nəzarəti (vətəndaş nəzarəti) həyata keçirmək səlahiyyətinə malik olmasına baxmayaraq, qanunda İŞ-lərin bu cür nəzarəti həyata keçirməsi üçün bir çox təminatlar nəzərdə tutulmayıb, yəni nə İŞ-lərin və onların üzvlərinin konkret səlahiyyətləri, nə də dövlət orqanlarının kifayət qədər öhdəlikləri müəyyən edilməyib. İctimai nəzarətin mühüm bir şərti dövlət orqanlarının fəaliyyəti üzərində nəzarət funksiyalarını yerinə yetirmək üçün zəruri informasiya əldə etmək hüququdur. İnformasiya əldə etmək hüququ, habelə dövlət orqanlarının informasiyaları açıqlamaq öhdəliyi “İnformasiya əldə etmək haqqında” Qanunda nəzərdə tutulmuşdur,²⁸ hərçənd ki, praktikada informasiya təqdim etməkdən imtina etdiyi üçün dövlət orqanının cəzalandırılması praktiki olaraq qeyri-mümkündür.

Dövlət qurumlarının ictimai nəzarət fəaliyyətini dəstəkləmək öhdəliklərindən biri də tövsiyənin niyə qəbul edilmədiyini və ya qismən qəbul olunduğunu izah edən cavab təqdim etmələri barədə qanuni tələbdən ibarətdir. Hazırda belə bir qabaqcıl təcrübə mövcuddur ki, müvafiq dövlət orqanı İŞ-lərin tövsiyələrini nəzərə alır və hətta öz fəaliyyətlərinin monitorinqi üçün xüsusi olaraq vətəndaş cəmiyyəti təşkilatı və ya İŞ ilə əməkdaşlıq edir. Dövlət orqanları ilə qarşılıqlı fəaliyyətin digər formaları mütəxəssis məsləhətlərinin verilməsi, dövlət siyasətinin hazırlanması və həyata keçirilməsi üçün təklif və tövsiyələrin verilməsi, normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması və (və ya) yoxlanılması və sairədən ibarətdir. İŞ-lər həmçinin ictimai müzakirələr, ictimai dinləmələr, ekspert müzakirələri, konfranslar və digər analoji ictimai tədbirlər keçirməklə, habelə birbaşa və ya müvafiq təşkilatlar vasitəsilə ictimai rəy sorğuları aparmaqla qərarların qəbulu prosesində iştirak edə bilirlər. Bundan əlavə, İŞ-lər beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri də daxil olmaqla xarici mütəxəssisləri dəvət etmək hüququna malikdirlər.²⁹ İŞ-lər həmçinin hesabatlılığın və şəffaflığın artırılması, korrupsiya hüquq pozuntularına imkan yaradan şəraitin aradan qaldırılması, dövlət orqanlarının fəaliyyəti barədə bütün zəruri məlumatların əldə edilməsi, qərarların qəbulunda iştirak, vətəndaşlardan, vətəndaş cəmiyyətindən, müstəqil ekspertlərdən və media nümayəndələrindən daxil olan müraciətlərin və digər sənədlərin araşdırılması üçün tövsiyələrin verilməsi məqsədini qarşılarına qoymalıdırlar.

²⁵ “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun, maddə 6.1.

²⁶ “Qeyri-hökumət təşkilatları (ictimai birliklər və fondlar) haqqında” Qanun, 13 iyun 2000-ci il, maddə 2, <http://www.e-qanun.az/framework/511>

²⁷ “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun, maddə 1.0.2.

²⁸ “İnformasiya əldə etmək haqqında” Qanun, 30 sentyabr 2005-ci il, maddə 29, <http://www.e-qanun.az/framework/11142>

²⁹ “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun, maddə 7.

III. İCTİMAİ ŞURANIN FORMALAŞDIRILMASI

İŞ-nin yaradılması proseduru ümumi şəkildə "İctimai iştirakçılıq haqqında" Qanunun 6-cı maddəsində müəyyənləşdirilmiş və İŞ-lərin seçilməsinə dair Əsasnamədə daha ətraflı şəkildə göstərilmişdir.³⁰ Bu iki hüquqi akt dövlət orqanlarının İŞ yaratma prosesinə başlaması və onu həyata keçirməsi üçün bələdçi rolunu oynayır. İŞ-nin yaradılmasının milli səviyyəli dövlət qurumları, yerli icra hakimiyyəti orqanları və yerli özünüidarə orqanları (bələdiyyələr) üçün məcburi olmasına baxmayaraq, Qanun İŞ-nin yaradılması üçün konkret müddət müəyyən etmir və yaxud İŞ-nin yaradılmamasına görə cəza nəzərdə tutmur. Buna görə də milli dövlət qurumları vaxtı seçməkdə sərbəstdirlər. Bundan əlavə, qanunvericilikdə İŞ-nin statusunu, daxili idarəetmə qaydasını və fəaliyyətini tənzimləmək üçün hansı sənədlərin hazırlanmalı olduğuna dair ətraflı təlimatlar yoxdur və bu məsələ İŞ üzvlərinin və dövlət orqanlarının səlahiyyətli nümayəndələrinin ixtiyarına buraxılır. Adı çəkilən qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq və mövcud təcrübəyə əsaslanaraq İŞ yaradılması üçün tələb olunan əsas addımları və əsas sənədləri aşağıda nəzərdən keçirəcəyik.

Seçki komissiyası

Nazir və ya müvafiq dövlət orqanının digər vəzifəli şəxsi qanunda göstərilən qaydada İŞ yaratmağa qərar verdikdən sonra seçki komissiyası yaratmaq barədə əmr (göstəriş) verir. Əmrdə kimlərin bu komissiyaya üzv olacağı dəqiq qeyd edilir. Nazir və ya onun təyin etdiyi şəxs bu komissiya üzvlərinin kimliyi barədə öz mülahizələri əsasında qərar vermək imkanına malikdirlər, çünki bu məsələ Seçki komissiyasının Əsasnaməsi ilə əhatə olunmur. Qanun yalnız seçki komissiyasının müvafiq dövlət orqanının dörd təmsilçisindən və müvafiq sahədə ixtisaslaşmış VCI-lərin beş üzvündən ibarət doqquz üzvdən təşkil olunmasını tələb edir. Seçki komissiyası onun işini tənzimləyən Seçki Komissiyasının Əsasnaməsini qəbul edir və oraya, digər məsələlərlə yanaşı, üzvlük meyarları, səsvermə prosesi və s. daxil edilir. Əsasnamənin mətni İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamənin mətninə əsaslanır³¹, amma seçki komissiyası oraya seçki bülletenlərinin və səsvermənin nəticələrinə dair protokolun formasını müəyyən edilməsi, qeydə alınmış namizədlərin siyahısının dərc edilməsi qaydaları kimi əlavə müddəalar daxil edilə bilər. Zəhmət olmasa, Əlavə 3-də Seçki Komissiyasının Əsasnaməsinin nümunəsinə baxın.

Seçki komissiyasının fəaliyyəti yalnız İŞ-yə seçkilərin təşkili ilə məhdudlaşır, amma eyni zamanda o, müvafiq dövlət orqanının yerinə yetirmək istədiyi işin həcmindən asılı olaraq 5-15 üzv arasında dəyişə biləcək İŞ üzvlərinin dəqiq sayını təyin etmək səlahiyyətinə malikdir.³² Təkrar seçki prosedurunda (aşağıda təsvir olunur) namizədlərin seçilməsi ilkin seçkiyə nisbətən asanlaşdırılır. Bu səbəbdən, seçki komissiyasının əsasnaməsində hər bir namizədin seçilmək üçün təkrar seçki zamanı

³⁰ İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə

³¹ İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə

³² İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə

toplayacağı minimum səsələr müəyyən edilməlidir (məcburi hüquqi qüvvəyə malik olan Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiqlənmiş əsasnamədə bu say göstərilməyib).

İŞ-yə üzvlük üçün tələblər

Qanuna əsasən, İŞ irqindən, etnik mənsubiyyətindən, dinindən, dilindən, cinsindən, mənşəyindən, əmlak vəziyyətindən, vəzifələrindən, əqidəsindən, siyasi partiyalara, həmkarlar ittifaqlarına və digər ictimai birliklərə üzvlüyündən asılı olmayaraq yaşı 16-dan yuxarı olan fəaliyyət qabiliyyətli şəxslərdən ibarət olmalıdır. Belə nümayəndələr yüksək əxlaqi və etik keyfiyyətlərə malik olan (qanunda bu keyfiyyətləri müəyyənləşdirmək üçün hər hansı konkret meyar göstərilmir), müvafiq sahədə təcrübəsi və ya biliyi olan Azərbaycan Respublikası vətəndaşları olmalıdırlar (yenə də qanunda konkret meyarlar müəyyən edilmir).³³ Praktikada sonuncu tələb önəmlidir, buna görə də seçki komissiyasının əsasnaməsində müəyyən meyarlar təklif olunmalıdır, məsələn, müvafiq sahədə və (və ya) ixtisaslaşmış VCI-də ən azı beş illik təcrübənin olması. Dövlət orqanlarının işçilərinin İŞ üzvü olmasına icazə verilmir ki, bu da İŞ üzvlərinin qərarların qəbulu prosesində dövlət orqanlarının potensial təsirlərindən azad olmasını təmin edir.

Namizədlərin irəli sürülməsi prosesinin başlanmasının elan edilməsi

Bu proses İŞ-lərin seçilməsinə dair Əsasnamədə ətraflı təsvir edilir. Seçki komissiyası İŞ üzvlərinin seçilməsi (yeni çağırış və ya tamamilə yeni ictimai şura) üçün elanı mövcud İŞ-nin səlahiyyət müddətinin bitməsinə iki ay qalmış dövlət qurumunun rəsmi internet saytında yerləşdirir və ya digər əlçatan vasitələrlə (kütləvi informasiya vasitələri, məlumat lövhələri və s.) açıqlayır. Tamamilə yeni İŞ-yə seçki keçirildikdə elan seçkilərdən 1 ay əvvəl yerləşdirilməlidir, hərçənd ki, qanunda dövlət orqanlarının İŞ-nin yaradılması prosesinə nə vaxt başlamalı olması konkret göstərilmir. Əsasnaməyə əsasən, seçki komissiyası bu elanda İŞ-yə namizədlərin irəli sürülməsinin başlanğıc və bitmə tarixlərini də göstərir. Namizədlərin irəli sürülməsi və qeydiyyatının müddəti 20 ilə 30 iş günü arasındadır (İŞ-lərin seçilməsinə dair Əsasnamənin 2.9-ci maddəsinə uyğun olaraq).

Namizədlərin irəli sürülməsi prosesi

İŞ-lərin seçilməsinə dair Əsasnaməyə görə, hər bir VCI İŞ üzvlüyünə yalnız bir namizəd irəli sürə bilər. İŞ-lərin seçilməsinə dair Əsasnamənin 2.11.3-cü maddəsinin mətnindən belə nəticə çıxarmaq olar ki, namizəd onu irəli sürmüş VCI-nin üzvü olmaya bilər, hərçənd ki, həmin maddədə bu birbaşa qeyd edilməyib. İŞ üzvlüyünə namizədi irəli sürmüş VCI onun haqqında aşağıdakı sənədlər paketini təqdim etməlidir:

- milli şəxsiyyət vəsiqəsinin (yəni ölkədaxili şəxsiyyət sənədinin) surəti;
- namizədin tərcümeyi-halı;
- namizəd hər hansı VCI-nin üzvüdirsə, üzvlüyü təsdiqləyən dəlil (məsələn, üzvlük vəsiqəsi və ya VCI-nin rəsmi blankında məktub);
- şəxsin müvafiq sahə üzrə təcrübəyə və ya biliyə malik olduğunu sübut edən sənəd (məsələn, əmək kitabçasının surəti və ya əmək kitabçası olmadıqda məlumatı təsdiqləyən digər sənədlər;

³³ İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə, maddə 1.

qanunda bu məsələ təfərrüatlı şəkildə dəqiq göstərilməsə də, bu cür dəlillər namizədin çalışdığı müvafiq sahə üzrə nəşrlərin və (və ya) layihələrin siyahısı ola bilər);

- bunlardan əlavə, namizəd haqqında ətraflı məlumat verən digər sənədlər namizədi irəli sürmüş VCI tərəfindən öz mülahizəsinə əsasən təqdim edilə bilər.

Əlavə təfsilatlar Əlavə 4-də verilmişdir (Vətəndaş cəmiyyəti təşkilatından İŞ üzvlüyünə namizədin irəli sürülməsi üçün ərizə nümunəsi).

Seçki komissiyası ərizə verildikdən sonra üç iş günü ərzində (İŞ-lərin seçilməsinə dair Əsasnamənin 2.13-cü maddəsinə uyğun olaraq) namizədi ya qeydiyyatı alır, ya da səbəbini izah etməklə qeydiyyatı almaqdan imtina edir. Namizədi qeydiyyatı almaqdan imtinanın səbəbləri qanunda kifayət qədər konkret göstərilir. Qeydiyyatı almaqdan yalnız aşağıdakı hallarda imtina edilə bilər:

- a) namizəd nəzdində İŞ yaradılan dövlət orqanının işçisidirsə;³⁴
- b) İŞ ilə bağlı müvafiq sahədə təcrübəyə və ya biliyə malik deyilsə;
- c) yaşı 16-dan azdırsa;
- d) fəaliyyət qabiliyyəti yoxdursa; yaxud
- e) onun namizədliyini irəli sürən VCI artıq başqa bir namizəd irəli sürmüşsə.

Namizədi qeydiyyatı almaqdan imtina edildikdə seçki komissiyası onun elektron poçt ünvanına imtina barədə bildiriş göndərir və ya yuxarıda göstərilən səbəblərdən hər hansı birini yazılı şəkildə izah edərək şəxsən ona çatdırır. İŞ üzvlüyünə namizədliyi qeydiyyatı alınmayan şəxsin müvafiq dövlət orqanına və (və ya) məhkəməyə müraciət etmək hüququ vardır.³⁵ Praktikada seçki komissiyası yuxarıda qeyd edilən rəsmi kanallar vasitəsilə VCI-lərə İŞ-yə namizədlərini irəli sürmələri üçün açıq çağırış edir, amma bundan əlavə həm də çox zaman müvafiq dövlət orqanının bəzi nümayəndələri VCI-ləri öz namizədlərini irəli sürməyə faktiki olaraq qeyri-rəsmi şəkildə dəvət edirlər.

Seçkilərin elan edilməsi

İŞ-yə seçkilər namizədlərin irəli sürülməsi prosesi başa çatdıqdan sonra bir ay müddətində keçirilir. Seçki komissiyası İŞ seçkiləri üçün qeydə alınmış namizədlərin siyahısını rəsmi internet saytında yerləşdirir və ya digər mövcud vasitələrlə (kütləvi informasiya vasitələri, məlumat lövhələri və s.) elan edir. Qeydiyyatı alınmış bütün namizədlər üçün bərabər imkanlar yaratmaqdan ötrü qanun namizədlərə rəsmi saytlar vasitəsilə və ya digər mövcud vasitələrlə (kütləvi informasiya vasitələri, məlumat lövhələri və s.) özləri haqqında əlavə məlumat verməyə imkan verir. Namizədlərin irəli sürülməsi prosesi başa çatdıqdan sonra, qeydiyyatı alınmış namizədlər seçkiqabağı təşviqatda iştirak edə və təşviqat materiallarını paylaya bilərlər, bu fəaliyyət səsvermə gününə bir gün qalmış

³⁴ Formal olaraq qanun başqa bir dövlət orqanının nümayəndəsinin İŞ-də iştirak etməsini məhdudlaşdırmır. Bununla belə, praktiki olaraq İŞ üzvləri yalnız VCI nümayəndələrindən ibarət olur.

³⁵ İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə, maddə 2.16.

dayandırılır. İŞ-yə seçkilərin vaxtı və yeri barədə məlumat rəsmi internet saytında yerləşdirilir və ya digər mövcud vasitələrlə (kütləvi informasiya vasitələri, məlumat lövhələri və s.) elan edilir.³⁶

Seçkilərin təşkili

İŞ-yə seçkilər namizədlərin irəli sürülməsi prosesi başa çatdıqdan sonra bir ay müddətində keçirilir.³⁷ Seçki komissiyası seçkilərin keçiriləcəyi tarix, yer barədə məlumatları elan edir.³⁸ Seçkinin konkret tarixinin namizədlərin irəli sürülməsi barədə elanda və yaxud namizədlərin irəli sürülməsi prosesi başa çatdıqdan sonra ayrıca məlumatda göstərməli olub-olmaması qanunda müəyyənləşdirilməyib. Seçkilərin tarixinin qeydiyyatata alınmış namizədlərin siyahısının açıqlandığı elanda həmin siyahı ilə birgə yerləşdirilməsi daha məntiqli olar.

Qanun bunu tələb etməsə də, seçki komissiyası bu elanda VCI nümayəndələrinin seçkilərdə iştirak etmək üçün necə qeydiyyatdan keçə biləcəyi və dövlət orqanının səsvermə iştirakçılarının qeydiyyatını necə apardığı barəsində də məlumat verməlidir. Bu prosedur İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamənin 3.2 və 3.3-cü maddələrində tam əks olunmuşdur.

Beləliklə, qanunvericiliyə əsasən, hər bir maraqlı VCI namizəd irəli sürməsindən asılı olmayaraq seçkilərdə iştirak edə bilər. Yeganə qanuni tələb ondan ibarətdir ki, bu VCI-lər müvafiq dövlət orqanının səlahiyyəti dairəsində olan sahə üzrə fəaliyyət göstərməli və yaxud İŞ yerli özünüidarə/bələdiyyə orqanlarının və ya yerli icra hakimiyyəti orqanlarının nəzdində yaradılsa, bu VCI-lər həmin orqanların inzibati ərazi vahidində fəaliyyət göstərməlidirlər.

Qanunda seçicilərin minimum və ya maksimum sayı göstərilmir, buna görə də nəzəri olaraq minimum seçici sayı ilə seçki təşkil etmək mümkündür. Bu müddəə seçki komissiyasının əsasnaməsi ilə müəyyən edilir.

Seçkidə iştirak etmək istəyən VCI-lər seçki gününə on gün qalmış seçki komissiyasına müraciət edərək səs verəcək nümayəndələrinin seçki komissiyası tərəfindən qeydiyyatata alınması üçün onlar barəsində zəruri məlumatları (ad, soyad, ata adı, doğum tarixi, yaşayış yeri, əlaqə vasitələri) təqdim edirlər. İŞ-nin seçilməsinə dair Əsasnamədə bu cür müraciət üçün xüsusi bir forma müəyyən edilməyib.

Formal tələblərə cavab verən (seçki komissiyasından rədd cavabı almayan) VCT nümayəndələri seçkilərdə seçici qismində iştirak edə bilərlər. Seçki tarixində seçki məkanında seçki komissiyasının təyin olunmuş nümayəndəsi orada iştirak edən hər bir seçiciyə namizədlərin adlarının siyahısı olan bir seçki vərəqəsi (seçki bülleteni) verir. Nümayəndələrin birgə yığıncağının keçirildiyi otağın mərkəzində hər kəsin sərbəst şəkildə görə biləcəyi yerdə seçki qutusu qoyulur. Seçki vərəqəsində İŞ-dəki yerlərin sayı göstərilir. Seçicilər seçki vərəqəsində sağ tərəfdəki xanada işarə qoyurlar, namizədlərin soyadları isə sol tərəfdə yazılır. Seçki vərəqəsində işarələnmiş xanaların sayı İŞ-dəki

³⁶ İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə, maddə 2.

³⁷ “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanun, maddə 6.4.

³⁸ İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə, maddə 2.21.

yerlərin sayından çox olduqda və ya xanalar işarələnmədikdə seçki vərəqəsi etibarsız sayılır. Səsvermə prosesi başa çatdıqdan sonra seçki komissiyasının nümayəndəsi seçki qutusunu açır və iştirak edən seçicilərin nəzarəti altında seçki vərəqələrini sayır. Zəhmət olmazsa, Əlavə 5-də “İŞ-yə seçkilər üçün seçki bülleteninin nümunəsi”nə baxın. Seçki komissiyasının nümayəndəsi səsələrin sayılmasından dərhal sonra seçkinin nəticələrini seçki otağında elan edir və sonra nəticələr komissiyanın internet sahifəsində yerləşdirilir. Seçki komissiyası seçkilərin nəticələrinə dair protokolu həmin gün tərtib edir. Seçki komissiyası seçki günü seçkinin nəticələrini müvafiq dövlət orqanının internet saytında yerləşdirir. Zəhmət olmazsa, Əlavə 6-da “İŞ-yə seçkilərin nəticələrinə dair protokolun nümunəsi”nə baxın.

Birgə yığıncaqda iştirak edənlərin yarısından çoxunun səsini qazanan şəxslər İŞ-yə seçilmiş sayılırlar.³⁹

Təkrar seçkilər

Seçilən İŞ üzvlərinin sayı İŞ-dəki yerlərin sayından az olduqda, seçki komissiyası üç gün ərzində boş yerlər üçün təkrar seçki keçirilməsinə qərar verir. Qərarda seçki üçün ilkin elandakı məlumatlara bənzər yenilənmiş məlumatlar olmalıdır. O, müvafiq dövlət orqanının internet saytında və ya seçkilərlə bağlı ilkin elanın verildiyi analoji mənbədə yerləşdirilir. Seçicilərin qeydiyyatı prosesi və digər prosedurlar ilkin seçkilərlə eynidir və yuxarıda təsvir edilmişdir. Birinci seçkidən fərqli olaraq, təkrar seçki zamanı başqalarına nisbətən daha çox səs qazanan namizədlər boş qalan yerlərə seçilmiş sayılırlar.⁴⁰

Seçkinin nəticələrindən şikayət verilməsi

İŞ-yə seçilməyən namizədlər seçkilərin nəticələri və ya seçkilərin keçirilməsi ilə bağlı hər hansı etirazları olduqda müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarına və yerli özünüidarə orqanlarına müraciət edə və məhkəməyə şikayət verə bilərlər.⁴¹ Prosedurun uzun və bahalı olduğunu nəzərə alsaq, bu hüquqi vasitələrə kiminsə müraciət etməsi ehtimalı azdır; bu səbəbdən, seçki komissiyası tərəfindən şikayətlərə baxılması qaydası müvafiq əsasnamədə əks olunmalıdır.

³⁹ İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə, maddə 3.

⁴⁰ İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə, maddə 3.

⁴¹ İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə, maddə 3.

IV. İCTİMAİ ŞURANIN DAXİLİ İDARƏETMƏ QAYDALARI

Səlahiyyət müddəti

İŞ-nin səlahiyyət müddəti iki ildir. Müvafiq olaraq, İŞ-nin üzvləri hər iki ildən bir seçilir.⁴² Əvvəlki İŞ-nin səlahiyyətləri yeni seçilmiş İŞ-nin ilk iclas günündə başa çatır. Qanunvericilikdə bu məsələ də tam aydın deyil ki, eyni İŞ-nin eyni üzvü birdən artıq müddətdə fəaliyyət göstərə bilərmə? Praktikada Azərbaycanda İŞ üzvləri bir neçə müddətə yenidən seçilirlər. Bu məsələ İŞ-nin rəqlamentində tənzimlənmə bilər.

İŞ-yə üzvlük

Dövlət orqanı İŞ üzvlərinə müvafiq üzvlük vəsiqələri verir və İŞ-yə üzvlük vəsiqələrinin tərtibatı və məzmunu barədə qərar verən qurum elə həmin dövlət orqanıdır. Praktikada hər bir dövlət orqanı bir əməkdaşını İŞ ilə əlaqələndirici (koordinator) qismində təyin edir və üzvlük vəsiqələrinin verilməsi də daxil olmaqla ona lazımi səlahiyyətlər verir.⁴³ Qanunvericilikdə göstərilir ki, üzvlər İŞ-dən könüllü olaraq çıxma bilər və yaxud səlahiyyətlərinə nə zaman və necə xitam verilmə bilər? Beləliklə, üzvlər vəzifələrini yerinə yetirmədikdə onların üzvlükdən çıxarılması və ya könüllü surətdə vaxtından əvvəl üzvlükdən çıxması qaydası müəyyənləşdirilməyib. Həmçinin qanunvericilikdə eyni şəxsin eyni vaxtda neçə İŞ-də üzv kimi fəaliyyət göstərə biləcəyi ilə bağlı heç bir məhdudiyyət müəyyən edilməyib. Bu məsələlər İŞ-lərin rəqlamentində tənzimlənməlidir. Praktikada elə hallar olur ki, eyni şəxs bir neçə İŞ-də fəaliyyət göstərir.

İŞ-nin maliyyələşdirilməsi

İŞ-dəki fəaliyyətlərinə görə İŞ üzvləri ödəniş almırlar, məsələn, onlara əməkhaqqı, qonorar, kompensasiya və digər ödənişlər verilmir.⁴⁴ Qanunvericilikdə dövlət orqanının və ya İŞ üzvlərinin İŞ-nin işini davam etdirməsi üçün texniki yardım göstərməsi, məsələn, iclas otağı, rabitə ilə bağlı xərcləri çəkməsi üzrə heç bir öhdəliyi müəyyənləşdirilmir, hərçənd ki, təcrübədə əksər dövlət orqanları onların avadanlıqla təchiz olunan otaqlarda çalışması üçün imkan yaradırlar. Adətən praktikada dövlət orqanı bu cür texniki yardımı göstərir. Bu, İŞ-nin rəqlamentində öz əksini tapmalıdır.

İŞ-nin birinci iclası

İŞ birinci iclasını seçki komissiyasının seçkilərin nəticələri barədə protokol tərtib etdiyi gündən sonra iyirmi gün ərzində keçirir. Qanunda konkret olaraq göstərilir ki, birinci iclas kim tərəfindən çağırılmalı və necə təşkil olunmalıdır. Bu səlahiyyətin seçki komissiyasına həvalə edilməsi üçün seçki komissiyasının əsasnaməsində göstərilə bilər ki, yeni İŞ-nin birinci iclasını təşkil etmək səlahiyyəti seçki komissiyasına verilir və bu, seçki komissiyasının son aktı olacaqdır. Praktikada bu, müvafiq dövlət qurumu tərəfindən həyata keçirilir. Yeni seçilmiş üzvlər birinci iclasın iş qaydası, yəni sədrin seçilməsi, gündəliyin qəbul edilməsi, İŞ-nin rəqlamentinin qəbulu və s. barədə qərar qəbul edirlər. Birinci iclas ən mühüm texniki məsələyə – müvafiq dövlət qurumu tərəfindən

⁴² İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə, maddə 1.

⁴³ İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə, maddə 4.1.

⁴⁴ İctimai şuranın seçilməsinə dair Əsasnamə, maddə 4.

hazırlanmış İŞ-nin əsasnaməsinin (əgər varsa) nəzərdən keçirilməsinə, ona dair təkliflərin irəli sürülməsinə və dəyişikliklərin edilməsinə; yaxud belə sənəd yoxdursa, dövlət orqanının nəzərdən keçirməsi və qəbul etməsi üçün əsasnamənin layihəsinin hazırlanmasına həsr edir. Əlavə təfəsilatlar üçün zəhmət olmazsa, Əlavə 7-də “Mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı yanında İctimai Şuranın Əsasnaməsinin nümunəsi”nə baxın.

İŞ-nin iclaslarının sənədləşdirilməsi

Qanuna əsasən, İŞ-nin iclaslarının gündəliyinin layihəsinə İŞ sədrinin və üzvlərinin təklifləri daxil edilir və müvafiq dövlət orqanı da iclasın müzakirəsi üçün məsələlər təklif etmək səlahiyyətinə malikdir. Qanunda gündəliyin layihəsinin iclas iştirakçıları arasında qabaqcadan paylanması göstərilməyib, bu səbəbdən bu məsələnin İŞ rəqlamentində əks olunması tövsiyə olunur. Qanunda deyilir ki, İŞ-nin iclasında qəbul edilmiş bütün sənədlər kağız üzərində yazılmalı, iclasa sədrlik edən (İŞ-nin sədri və ya o olmadıqda İŞ sədrinin müavini) tərəfindən imzalanmalı və elektron formada İŞ üzvləri arasında paylanmalıdır. İŞ-nin əsas qərarlarının xülasəsini özündə əks etdirən protokolun tərtib edilməli olub-olmaması qanunda konkret olaraq göstərilməyib və yenə də bu məsələ rəqlamentdə öz əksini tapa bilər.

“İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanunun 8-ci maddəsinə əsasən, İŞ-nin iclasları açıq formada keçirilir, bu isə o deməkdir ki, hər kəs iclasları izləyə bilər və qanunda xüsusi olaraq qeyd edilir ki, müvafiq dövlət orqanının nümayəndələri icaslarda səsvermə hüququ olmadan iştirak edə bilərlər.

Əlavə 8-ə İŞ-nin birinci iclasının gündəliyinin və protokolunun layihəsinin nümunəsi daxil edilmişdir.

Həmçinin İŞ-yə tövsiyə olunur ki, İŞ üzvlərinin etik davranış məsələlərini tənzimləyən davranış kodeksinə malik olsun və həmin kodeksin pozulmasına görə İŞ üzvlüyündən çıxarılmanın əsasları orada göstərilsin. Zəhmət olmazsa, Əlavə 9-da “İŞ üzvünün davranış kodeksinin nümunəsi”nə baxın.

V. İCTİMAİ ŞURANIN FƏALİYYƏTLƏRİ

Qanun İŞ-lərin fəaliyyətinin bir neçə növünü birbaşa müəyyən edir, aşağıda onlardan bəhs ediləcəkdir.

Hüquqi aktların layihəsinin antikorrupsiya ekspertizası

Dövlət orqanlarının öz səlahiyyətləri daxilində qəbul edəcəkləri normativ hüquqi aktların layihələri ilə bağlı ictimai məsləhətləşmələr təşkil etməsini tələb edən qanunvericilik norması yoxdur. Buna baxmayaraq, dövlət orqanları qanunvericilik layihələrinin ictimai müzakirələrinin təşkili təşəbbüslərini çox vaxt alqışlayırlar, çünki bu, daha keyfiyyətli hüquqi aktların hazırlanmasına imkan verir. İŞ-lər bu cür layihələrə dair rəylərini bildirmək və tövsiyələr hazırlamaq, habelə geniş ictimaiyyət ilə bu cür layihələr üzrə məsləhətləşmələr aparmaq üçün həmin layihələr barəsində sorğu vermək hüququna malikdirlər. Müvafiq dövlət orqanının qanunvericilik layihəsini İŞ ilə paylaşması tələb olunmur, amma İŞ tərəfindən sorğu verildikdə həmin orqan adətən layihəni paylaşır. Bəzən dövlət orqanı qanunvericilik layihəsini öz təşəbbüsü ilə İŞ-yə təqdim edir və sonradan ondan rəy istəyir. Fəaliyyətə başladığı andan etibarən İŞ-nin qanunvericilik layihələri ilə tanışlıq imkanına malik olmasının şərtlərini və qaydasını müvafiq dövlət orqanı ilə müzakirə etməsi vacibdir. Məsələn, bu danışıqlar İŞ üzvlərinin qanun layihələri ilə tanış olması şərtlərinin və qaydasının təklif edildiyi İŞ iclasında səlahiyyətli dövlət məmuru iştirak etdiyi zaman aparıla bilər. Həmçinin, ola bilər ki, ayda bir dəfə İŞ-nin sədri və ya təyin olunmuş digər şəxs qanunvericilik layihələrinin müddətlər göstərilməklə siyahısını, eləcə də gələcək qanunvericilik təşəbbüsləri planını alsın. Daha sonra bu plan İŞ üzvləri arasında paylanıla və onlar hansı layihəyə dair şərtlərini bildirəcəkləri barədə onlayn rejimində qərar verə və bu məqsəd üçün müəyyən şəxsləri və müddətləri təyin edə bilərlər. Bundan əlavə, İŞ-nin hansı qanun layihələrini nəzərdən keçirəcəyi və tövsiyələrini nə zaman verəcəyi barədə dövlət orqanını qabaqcadan məlumatlandırması həm də əlaqələrin yaxşılaşmasına və dövlət orqanının İŞ-nin tövsiyəsini qəbul etməyə meylli olmasına şərait yaradacaqdır. Əlavə seçim və ya alternativ variant olaraq, İŞ-nin bütün üzvlərindən tələb oluna bilər ki, müvafiq dövlət orqanının qanunvericilik təşəbbüslərini izləsinlər və bəzi təşəbbüslər üçün İŞ-nin tövsiyələri tələb olunduqda digər üzvləri məlumatlandırsınlar. Dövlət orqanı İŞ-nin tövsiyələrini qəbul edib-etməmək və ya qərarını İŞ üzvlərinə izah edib-etməmək məsələsində tamamilə sərbəstdir.

Bundan əlavə, dövlət orqanı qanun layihəsinə dair tövsiyələr üçün İŞ-yə müraciət etdiyi təqdirdə aşağıdakı texniki prosedur təklif olunur. Belə bir müraciət edildikdə sədr İŞ üzvlərinin iclasını çağırır (reqlamentdə göstərilən qaydada, onlayn və ya offlayn rejimində), bu halda iclasda üzvlər rəy verib-verməyəcəkləri haqqında və əgər rəy verəcəklərsə bunu hansı qaydada edəcəkləri barədə birgə qərar çıxarırlar, yəni müəyyən biliklərə malik İŞ üzvlərini bu işə cəlb etmək, üzvlərdən ibarət komanda yaratmaq, kənar ekspertləri bu işə cəlb etmək (bu halda maliyyə mənbələrinin zəruriliyi nəzərdən keçirilə bilər) və digər addımlar barəsində qərar verirlər. İŞ-nin rəyinin/tövsiyələrinin hazırlanması yekunlaşdıqdan sonra İŞ-nin sədri onu rəsmi surətdə elektron poçtla dövlət orqanına, surətini isə bütün İŞ üzvlərinə və (əgər varsa) kənar ekspertlərə göndərir. Hüquqi aktı nəzərdən keçirmək və təkmilləşdirilməsi üçün rəy və ya tövsiyələr hazırlamaq müəyyən bilik tələb edən

kifayət qədər mürəkkəb professional işdir. Bu səbəbdən, Əlavə 10-da “Hüquqi aktların ekspertizası üçün təlimat nümunəsi” təklif olunur, o həmçinin tənzimləyici aktlarda korrupsiya risklərinin qiymətləndirilməsi üçün bir şablon olaraq “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Qanun əsasında korrupsiya əleyhinə müddəaların və korrupsiyaya şərait yaradan boşluqların axtarılmasına və ümumən normativ hüquqi aktların bu baxımdan nəzərdən keçirilməsinə imkan yaradır.

Dövlət orqanlarının fəaliyyətinin monitorinqi

İş müvafiq dövlət orqanının fəaliyyətini monitorinq etmək barədə qərar verə bilər. Belə monitorinq dövlət orqanı tərəfindən ictimaiyyətə müəyyən xidmətlərin göstərilməsinin izlənməsi məqsədilə və yaxud, məsələn, dövlət orqanının fəaliyyətinin müəyyən norma və qaydalara uyğunluğunun, korrupsiya məsələlərinin yoxlanılması və s. məqsədlərlə aparıla bilər. Bütün hallarda monitorinqin məqsədi və əhatə dairəsi dəqiq müəyyənləşdirilməlidir. İşlərin məqsədləri müvafiq dövlət orqanının rəhbərliyinin məqsədlərinə bənzədirsə, o halda praktikada dövlət orqanları İşlərə informasiya təqdim etməklə və bəzən hətta texniki yardım göstərməklə onlara xüsusi dəstək verirlər. Məsələn, dövlət qurumu çox zaman dövlət xidmətlərinin keyfiyyətinin yüksəldilməsində maraqlı olur. Belə hallarda metodologiya tərtib olunmalı, monitorinq aparılmalı və gələn nəticələr əsasında tövsiyələr verilməlidir. Zəhmət olmasa, Əlavə 11-də “Monitorinq hesabatı nümunəsi”nə baxın.

İctimai rəy sorğularının aparılması

İş dövlət qurumunun fəaliyyətinin ictimai əhəmiyyət daşıyan müəyyən bir aspekti ilə bağlı ictimai rəy sorğusu keçirmək istəyində ola bilər. Məsələn, Səhiyyə Nazirliyi nəzdindəki İş Azərbaycanda təcridən tətbiq olunan tibbi sığorta sistemi ilə bağlı ictimai rəyi öyrənmək istəyə bilər. İctimai rəy sorğularını aparmaq üçün bir neçə metod mövcuddur. Ən sadə üsul Facebook və ya digər sosial media alətlərindən istifadə etməklə ictimai rəy sorğusu təşkil etməkdir. Həmçinin SurveyMonkey kimi onlayn platformalardan da istifadə etmək mümkündür. Bu metodların istifadəsi nəticələrin emalını asanlaşdırır, belə ki, bu iş avtomatik olaraq sistem tərəfindən həyata keçirilir. Bu cür sorğuların çatışmazlığı ondadır ki, onlar nəticələrin representativliyini təmin etmir, belə ki, Azərbaycan miqyaslı ölkə üzrə ümummillə təmsilçilik (representativlik) üçün bütün demografik və ərazi aspektləri üzrə əhalini proporsional olaraq təmsil edənlərin sayı təxminən 1000 respondent olaraq müəyyən edilmişdir. Bu, ixtisaslaşmış professional təşkilatların işidir. İşlərə tövsiyə olunur ki, cavab variantları sadə olan ictimai rəy sorğularını təşkil etsinlər (“bəli”, “xeyr”, “bilmirəm”; “lütfən 1-dən 5-dək balla qiymətləndirin”; “lütfən qeyd edilənlərin doğru və ya yalan olduğunu bildirin”). Zəhmət olmasa, Əlavə 12-də “İctimai iştirakçılıqla bağlı ictimai rəy sorğusu anketinin nümunəsi”nə baxın.

Dövlət siyasətinin hazırlanması və həyata keçirilməsi üçün təklif və tövsiyələrin təqdim edilməsi

Bu yenə də kompleks bir yanaşma tələb edən olduqca mürəkkəb bir prosesdir. Burada mümkün metodlar aşağıdakılardır: İş-nin internet saytındakı məlumatların araşdırılması da daxil olmaqla mövcud mənbələrin tədqiqi, informasiya sorğularının göndərilməsi, müvafiq hüquqi sənədlərin ekspertizası, yerlərdə monitorinq aparılması (yuxarıda təsvir edilib), hədəf qruplarının təşkili və (və

ya) strukturlaşdırılmış müsahibələrin aparılması. Zəhmət olmazsa, təfsilatlar üçün Əlavə 13-də “Dövlət siyasətinin nəzərdən keçirilməsinə dair hesabatın nümunəsi”nə baxın.

Digər fəaliyyət növləri açıq ictimai müzakirələrin, dinləmələrin, ekspert müzakirələrinin, konfransların və digər analogi ictimai tədbirlərin təşkilini özündə ehtiva edir, amma təkcə onlarla məhdudlaşmır. İctimai tədbirlər ənənəvi şəkildə fiziki görüşlərin keçirilməsi metodu ilə, habelə sosial şəbəkələr, məsələn, İŞ-nin xüsusi Facebook səhifəsi və ya digər onlayn platformalar vasitəsilə təşkil edilə bilər.

VI. XARİCİ (KƏNAR) ƏLAQƏLƏR: İCTİMAİ ŞURANIN KOMMUNİKASIYA VƏ İCTİMAİ VƏKİLLİK STRATEGİYALARI

İŞ fəaliyyətləri barədə geniş ictimaiyyəti mütəmadi məlumatlandırmalı və fəaliyyətlərinə dair illik hesabat dərc etməlidir. Qanunda konkret göstərilmir ki, hesabat harada dərc edilməlidir, məsələn, rəsmi kanallar və ya sosial media vasitəsilə açıqlanması və yaxud müvafiq dövlət orqanının internet saytında İŞ-nin xüsusi səhifəsində yerləşdirilməsi qeyd edilmir. Həmçinin hesabatın məzmunu da göstərilmir. Buna görə burada – Əlavə 14-də “İllik hesabatın nümunəsi” verilmişdir. İllik hesabatdan əlavə, ictimaiyyətlə əlaqələrin digər metodlarından da istifadə edilə bilər. Bu səbəbdən, İŞ məqsədinə nail olmaq üçün həm daxili, həm də xarici (kənar) kommunikasiya strategiyalarına, habelə ictimai vəkillik strategiyasına ehtiyac duya bilər. Zəhmət olmasa, Əlavə 15-də “Nümunəvi daxili və xarici kommunikasiya strategiyaları və planları”na, o cümlədən Əlavə 16-da “Nümunəvi ictimai vəkillik strategiyası və planı”na, Əlavə 17-də “İctimai vəkilliyə dair nümunəvi fəaliyyət planı” baxın.

VII. İCTİMAİ ŞURANIN FƏALİYYƏTLƏRİNƏ TƏSİR GÖSTƏRƏN ƏN ÇOX YAYILMIŞ PROBLEMLƏR

Bu bölmədə İŞ və dövlət orqanlarının ən çox üzleşdiyi problemlər təsvir edilir və mümkün həll yolları ətraflı izah olunur.

İŞ üzvlərini fəaliyyətsizliyi

İŞ-yə seçkilərdə könüllü iştirak etmələrinə baxmayaraq, İŞ üzvlərinin heç də hamısı səlahiyyət müddəti ərzində aktiv fəaliyyət nümayiş etdirmir. Bunun müxtəlif səbəbləri var: İŞ üzvü İŞ-nin işləri üçün kifayət qədər vaxt tapa bilmir; İŞ üzvləri hüquq və vəzifələrini bilmir; dövlət orqanı heç vaxt onların tövsiyələrini nəzərə almadığı təqdirdə İŞ üzvü işlərinin faydalı olacağına ümidini itirir və s. Müvafiq olaraq, bu məsələlər aşağıdakı yollarla həll edilə bilər:

a) rəqlamentdə müəyyənləşdirilmiş müvafiq prosedurlar vasitəsilə İŞ üzvlərinin İŞ-nin işində onlayn qaydada və ya telefon rabitəsi vasitəsilə iştirakına şərait yaratmaq;

b) yeni seçilmiş İŞ üzvləri üçün işlərlə tanışlıq xarakterli görüşün və mümkün olduqda formal (rəsmi) təlimin keçirilməsi;

c) yeni seçilmiş üzvləri İŞ-nin işi və öz hüquq və vəzifələri barədə məlumatlandırmaq üçün onlara bu “Bələdçi”ni, daxili idarəetmə sənədlərinin nümunələrini, hüquqi məlumat bazasına giriş imkanını, hüquqlarına dair təminatlar barədə xüsusi müvafiq qanunvericiliyin (məsələn, “İnformasiya əldə etmək haqqında” Qanun) qısa xülasəsini və s. bu kimi mənbələri təqdim etmək;

d) üzvlərin bəzən əsasnaməni öz təşəbbüsləri ilə oxumadıqlarını nəzərə alaraq İŞ üzvləri üçün İŞ-nin əsasnaməsinin və digər daxili tənzimləyici sənədlərinin ətraflı müzakirə olunduğu ayrıca görüşün keçirilməsi;

e) qərarların qəbul edilməsində və müvafiq dövlət orqanının fəaliyyətinin yaxşılaşdırılmasında İŞ-nin tövsiyələrindən istifadə etmək və İŞ-nin verdiyi töhfənin ictimaiyyət tərəfindən dəyərləndirilməsinə nail olmaq;

f) tövsiyələrini qəbul etməyin nə üçün mümkün olmadığı barədə İŞ üzvlərinə ətraflı cavab vermək; g) fəaliyyətsiz üzvün üzvlüyünə xitam verilə biləcəyi barədə rəqlamentdə dəqiq prosedur nəzərdə tutmaq;

h) nəticələri İŞ-nin formal iclaslarında təqdim edilməli olan müəyyən məsələləri müzakirə etmək üçün İŞ üzvlərindən ibarət müxtəlif işçi qruplarının görüşlərini keçirmək.

İş mühitinin olmaması

Bəzi dövlət qurumları İŞ-ləri ofis yeri ilə, avadanlıqla və ya iş üçün digər vasitələrlə təmin etməirlər ki, bu da iclaslar və iş üçün alternativ ofis olmadığı təqdirdə İŞ üzvlərini aktiv olmaqdan çəkindirir. Bu məsələni həll etmək üçün İŞ-lər öz rəqlamentlərində İŞ-nin iş fəaliyyətləri üçün onlayn qaydada və telefon rabitəsi vasitəsilə əlaqə prosedurlarının rəqlamentdə təsvir edilməsinə xüsusi diqqət

yetirə; onlayn iş fəaliyyətinə əsas iş üsulu kimi baxa, habelə alternativ ofislərin (tərəfdaş VCI-nin ofisi, ictimai yerlər və s.) istifadəsini təşkil etməyə cəhd edə bilərlər.

Informasiyaya çıxış imkanı

Vəzifələrini yerinə yetirməsi üçün İŞ-nin informasiya əldə etməsi lazımdır. Təəssüf ki, bəzi dövlət qurumları İŞ və onun işi barədə məlumatları öz internet sahifəsində yerləşdirmir, İŞ üzvlərinə qarşıdakı tədbirlər və fəaliyyətlər barədə kifayət qədər məlumat vermir və qanun layihələrini nəzərdən keçirməkdən ötrü əldə etmələri üçün İŞ-lərə köməklik göstərmirlər. Eyni zamanda, bir çox İŞ-lər fəaliyyətlərinə dair hesabatı hazırlamır və ictimaiyyətə çatdırmırlar. Bəzi dövlət orqanları İŞ-yə müstəqil qurum kimi baxmır, tabeliklərində olan qurum kimi yanaşırlar. Bu səbəbdən onlar İŞ ilə paylaşılan məlumatlara nəzarət edirlər. Bu məsələnin həlli üçün İŞ-lərə tövsiyə olunur ki, kütləvi informasiya vasitələrindən, dövlət orqanındakı və ya parlamentdəki şəxsi əlaqələrindən, QHT Şurasından və sairədən istifadə etsinlər. Eyni zamanda, rəsmi və ya qeyri-rəsmi tədbirlərdə nazir və ya nazir müavinləri ilə görüşmək imkanı əldə etdikdə İŞ bu məsələni qaldırmalıdır.

Maliyyə çatışmazlığı

İŞ-nin planlaşdırdığı işlərlə və dövlət orqanları ilə əlaqədar bəzi fəaliyyətləri həyata keçirmək üçün xarici (kənar) maliyyə dəstəyi yoxdur. Bəzi İŞ-lər dövlət orqanının onları tam maliyyələşdirməli olduğunu düşünürlər. Hər hansı VCI İŞ-yə namizəd irəli sürdükdə bu məsələni öncədən nəzərdən keçirməlidir ki, namizədini irəli sürərkən qarşıya qoyduğu məqsədlərə nail olmaq üçün İŞ-dəki təmsilçisinə və bütövlükdə İŞ-yə nə kimi köməklik göstərə bilər. VCI-lər, təmsilçilərinin tələbatlarından asılı olaraq, onları görüşlər üçün ofis məkanı ilə, internet saytları ilə və ya əlaqələr üçün sosial media vasitələri ilə və s. ilə təmin etməklə təmsilçilərinə kömək etməlidirlər. VCI-lərin yardımları, hətta müvafiq dövlət orqanı İŞ-yə maliyyə dəstəyi göstərsə belə, onun müvafiq dövlət orqanından müstəqilliyinin təmin edilməsinə köməklik üçün vacibdir.

Əlavə 1.

Fəaliyyətdə olan ictimai şuraların siyahısı

№	İŞ-nin adı	Link	İŞ üzvlərini n sayı
1	Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi yanında İctimai Şura	http://scfwca.gov.az/page/ictimai-shura	9
2	Əmək, və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında İctimai Şura	http://sosial.gov.az/namized	14
3	Dövlət Miqrasiya Xidməti yanında İctimai Şura	https://migration.gov.az/useful/council_content/483	7
4	Ədliyyə Nazirliyi yanında İctimai Komitə	http://penitensiar.justice.gov.az/news/334-pen.html	10
5	Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi yanında Elektron Xidmətlərin Təşviqi üzrə İctimai Şura	http://vxside.gov.az/en/page/agentlik-ictimai-sura	11
6	Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi yanında İctimai Şura	http://smb.gov.az/nav/suranin-uzvlri	15
7	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi yanında İctimai Şura	http://eco.gov.az/az/nazirlik/ictimai-shura	15
8	Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi yanında İctimai Şura	http://www.dqdk.gov.az/az/view/pages/281?sidemenu_id=15	3
9	Səhiyyə Nazirliyi yanında İctimai Şura	http://sehiyye.gov.az/xeberler/2350-azrbaycan-respublikas-shiyy-nazirliyi-yannda-faliyyt-gstrck-ctimai-urann-trkibi-formalab.html	5
10	Gənclər və İdman Nazirliyi yanında Gənclərlə İş üzrə İctimai Şura	https://www.mys.gov.az/gnclr-siyasti/ictimai-sura	Məlumat yoxdur
11	Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şura	https://edu.gov.az/az/page/9/17178	11
12	Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yanında İctimai Şura		

İctimai şuralar: uğur hekayələri

Ədliyyə Nazirliyi yanında İctimai Komitə⁴⁵ faktiki olaraq Azərbaycanda ən “yaşlı” İŞ-dir, 2014-cü ildə İŞ-lərlə bağlı müvafiq qanunvericiliyin qəbul edilməsindən xeyli əvvəl yaranıb. Komitə Nazirliyin bütün fəaliyyətlərini monitorinq etmir, əsas diqqətini Nazirliyin nəzdindəki penitensiar sistemə yönəldir. Komitənin 10 üzvü bir sıra müxtəlif VCT rəhbərlərindən, insan hüquqları müdafiəçilərindən və hüquqşünaslardan ibarətdir. Onlar cəzaçəkmə müəssisələrinə qabaqcadan xəbərdarlıq edilmədən məhdudiyyətsiz giriş hüququna və həmçinin məhkumlarla görüşmək, onların şikayət və rəylərini toplamaq, yaşayış və iş şəraitini, gigiyenik standartları monitorinq etmək və məhkumları cəzaçəkmə müəssisəsinin personalı tərəfindən pis rəftara və ya işgəncəyə məruz qalmaları ilə bağlı sorğulamaq hüququna malikdirlər. Hər belə ziyarətin ardınca yazılı konfidensial hesabat hazırlanır və Nazirlik bir ay ərzində hesabatda qeyd edilənləri cavablandırır, yaxud göstərilən problemlərlə məşğul olur və ya hesabatdakı qənaətlərlə bağlı tədbir görməkdən imtina etməsini əsaslandırır.⁴⁶

Komitənin həyata keçirdiyi ən uğurlu layihələrdən biri də cəzaçəkmə müəssisələrindən vaxtından əvvəl azadlığa buraxılma barədə müraciətlərə baxan Əfv Komissiyasına müraciət etmək üçün qaydalar və prosedurlar barədə məhkumlar üçün təlim proqramlarının təşkilidir.⁴⁷ Komitənin üzvlərindən biri həm də Əfv Komissiyasının üzvüdür və buna görə də cəzaçəkmə müəssisələrinin bu Komissiya tərəfindən monitorinqinin nəticələri barədə Komitə üzvlərini birbaşa məlumatlandırmaq imkanına malikdir. Bundan əlavə, Komitə üzvləri öz təşəbbüsləri ilə Əfv Komissiyasına müraciət edir və Komitənin təqdim etdiyi əfv edilə biləcək məhkumların adları nəzərdən keçirilir və çox zaman əfv siyahılarına daxil edilir. Komitə üzvləri həmçinin cəzaçəkmə müəssisələrində bu yaxınlarda keçirilmiş 2020-ci il parlament seçkilərinin təşkilini monitorinq etmişlər.⁴⁸

Komitənin sonuncu uğur hekayəsi koronavirus pandemiyası ilə əlaqədardır. Məhbus sayını minimuma endirmək üçün Nazirlik iki paralel işçi qrupu yaratmışdır ki, bunda da məqsəd COVID-19 ilə əlaqədar sosial məsafə saxlama tələblərinə daha yaxşı uyğunlaşmaq üçün həbsxanalardakı məhbus sıxlığını azaltmaqdan ötrü ictimai təhlükəli olmayan məhkumların azad edilməsi məqsədilə onların sənədlərini nəzərdən keçirməkdir. Hər bir komissiya Komitənin bir təmsilçisindən və

⁴⁵ “Məhkumların islah edilməsində ictimaiyyətin iştirakı və cəzanı icra edən müəssisələrin fəaliyyətinə ictimai nəzarətin həyata keçirilməsi Qaydaları”, Ədliyyə nazirinin 25 aprel 2006-cı il tarixli əmri ilə, daha sonra yeni qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq nazirliyin Kollegiyasının 29 dekabr 2011-ci il tarixli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir; sonradan Qaydalarda edilmiş dəyişikliklər 13 iyul 2012-ci ildə və 27 avqust 2014-cü ildə Kollegiya tərəfindən təsdiq edilmişdir, <http://penitensiar.justice.gov.az/news/334-pen.html>

⁴⁶ S. Məmmədov, “İctimai iştirakçılıq: Qanunvericilik və onun tətbiqi praktikası. Monitorinq hesabatı”, Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqası, Bakı, 2017-ci il, Avrasiya Əməkdaşlıq Fondu tərəfindən maliyyələşdirilib, <http://labourrights-az.org/en/wp-content/uploads/2013/07/public-participation.pdf>

⁴⁷ İctimai Komitənin üzvü Əhməd Abbasbəyli ilə 13 iyul 2020-ci il tarixli müsahibə.

⁴⁸ İctimai Komitənin üzvü Səadət Bənənyarlı ilə 27 yanvar 2020-ci il tarixli müsahibə, <http://secki-2020.az/en/news/view/2912/lawyer-prisoners-use-their-right-to-vote-in-azerbaijan-in-accordance-with-the-legislation>

Nazirliyin dörd əməkdaşından ibarət olmuşdur.⁴⁹ İşçi qrupları təxminən 900 məhkumun vaxtından əvvəl şərti azadlığa buraxılmasına kömək etmişdir.⁵⁰

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi (ƏƏSMN) yanında İŞ xüsusən əlillər və onların tibbi-sosial reabilitasiyası barədə normativ hüquqi aktların və institusional prosedurların icrasının monitorinqi və hüquqi aktların layihələrinin müzakirəsinin təşkili ilə, habelə əhalinin sosial müdafiəsi və əmək hüquqları ilə məşğul olan digər bir aktiv şuraadır.^{51,52} 2018-ci ildən etibarən Nazirlik tərəfindən parlamentə təqdim edilən bütün qanunların və ya Nazirlik tərəfindən qəbul olunan normativ hüquqi aktların böyük əksəriyyəti onun nəzdindəki İctimai Şura tərəfindən müzakirə və tədqiq edilmişdir. Şuranın güclü cəhəti ondadır ki, o Şuraya üzv olmayan kənar mütəxəssisləri öz fikirlərini bölüşmələri üçün xüsusi olaraq dəvət etmək imkanına malikdir.⁵³ Konkret olaraq, Şura “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” Qanunla bağlı tövsiyələrin müzakirəsi və hazırlanması ilə məşğul olmuş,⁵⁴ habelə yeni qanundan irəli gələn Fəaliyyət Planında qeyd edilmiş normativ hüquqi sənədlərin layihələrinə dair rəyini bildirməsi üçün Nazirlikdən birbaşa yazılı sorğu almış⁵⁵ və sorğunu lazımi qaydada yerinə yetirmişdir.⁵⁶

Şura həmçinin Nazirlik tərəfindən Dünya Bankının dəstəyi ilə həyata keçirilən özünüməşğulluq proqramının icrasını monitorinq edir. Bəzi benefisiarlar proqram çərçivəsində hökumətdən alınan materialların, alətlərin və ya heyvanların keyfiyyətsiz və ya say baxımından yetərsiz olduğundan şikayətlənmişlər. Buna görə də, şəffaflığı təmin etmək üçün və əlavə şikayətlərin olmaması üçün İŞ-nin tövsiyəsi ilə Nazirlik özünün resipiyentlər üzrə məlumat bazasına geniş ictimaiyyət üçün açıq olan videoçarxlar əlavə etmişdir.⁵⁷

Digər bir uğurlu nümunə Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi yanında Elektron Xidmətlərin Təşviqi üzrə İctimai Şuraadır. Bu Şura vətəndaşların şəxsi elektron kabinetə malik olmasını təmin edən www.my.gov.az onlayn platformasına,⁵⁸ habelə onlayn və offlayn dövlət xidmətlərinin keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi üçün alət olan və İŞ ilə sıx əməkdaşlıq

⁴⁹ Ədliyyə Nazirliyi yanında İctimai Komitənin üzvü Əhməd Abbasbəyli ilə 13 iyul 2020-ci il tarixli müsahibə.

⁵⁰ Aynur Sabitova ilə müsahibə: “Azərbaycanda məhkumlar arasında koronavirusa yoluxma qeydə alınmayıb”, 30 aprel 2020-ci il, <https://apa.az/en/accidents-incidents-news/No-coronavirus-infection-recorded-among-prisoners-in-Azerbaijan-coloredOFFICIALcolor-319534>

⁵¹ Nazirliyin mətbuat üçün 4 yanvar 2019-cu il tarixli açıqlaması, <http://sosial.gov.az/mk-v-halini-sosial-mudafisi-nazirliyi-yaninda-ictimai-surani-novbt-i-ucun-faliyyt-istiqamtli-muzakir-olunub>

⁵² ECSoft layihəsi çərçivəsində təşkil edilmiş beynəlxalq konfransda ƏƏSMN yanında İŞ-nin sədri Umud Mirzəyev tərəfindən təqdimat, Bakı, 16 iyul 2019-cu il, ƏƏSMN-in mətbuat üçün 18 iyul 2019-cu il tarixli açıqlaması, <http://sosial.gov.az/2497>

⁵³ ƏƏSMN yanında İŞ-nin sədri Umud Mirzəyevdən 13 iyul 2020-ci il tarixində telefonla alınmış müsahibə.

⁵⁴ “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” 31 may 2018-ci il tarixli Qanun, <http://www.e-qanun.az/framework/39591>

⁵⁵ Nazirlikdən Şuraya elektron məktub (elektron məktubu sorğu əsasında əldə etmək olar).

⁵⁶ “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” Qanunun tətbiqi üzrə Fəaliyyət Planı, Prezidentin 18 iyul 2018-ci il tarixli fərmanı ilə və Nazirlər Kabinetinin 26 iyul 2018-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

⁵⁷ Benefisiar Abbasov Sadiq Cahan oğlu, əlaqə № 154, tarix: 15 dekabr 2019-cu il, <https://mas.mlspp.gov.az/selfemployment/>

⁵⁸ ASAN tərəfindən mətbuat üçün 11 mart 2019-cu il tarixli açıqlama, <https://www.e-gov.az/az/content/read/219>

şəraitində hazırlanan ASAN xidmət indeksinin işlənilib hazırlanmasına dair geniş rəy təqdim etmişdir.

Şəmkir rayon icra hakimiyyəti yanında İŞ

Şəmkir rayon icra hakimiyyəti yanında İŞ 2018-ci ildə seçki yolu ilə formalaşmışdır. İŞ-nin üzvləri Şəmkirdə fəaliyyət göstərən VCI-lər tərəfindən seçilmişdir və o hazırda 9 üzvdən ibarətdir.

Seçkidən sonra İŞ üzvləri Şəmkir rayon icra hakimiyyətinin başçısı ilə görüşərək Şuranın gələcək fəaliyyətlərini müzakirə etmişlər.

Şəmkirdəki İŞ Şəmkir rayonunda fəaliyyət göstərən icra qurumları ilə görüşlər keçirir və fəaliyyətləri barədə məlumat verir. Eyni zamanda, o, Şəmkir şəhərində, Şəmkir rayonunun bir neçə qəsəbə və kəndində görüşlər təşkil etmişdir. Bu görüşlər əhalinin aktual məsələlərlə bağlı təkliflərinin dinlənildiyi və Şəmkir rayon icra hakimiyyətinin başçısına təqdim olunduğu ictimai müzakirələr formatında keçirilmişdir. Təkliflər əsasən sosial yönümlü idi. Bu tövsiyələrdən sonra sosial problemlərin həllinə dəstək verildiyini söyləmək olar.

Təbii ki, dünyadakı su qıtlığı Şəmkir rayonunda da özünü göstərmişdir. Bu problem İŞ-nin iştirakı ilə bir neçə kənddə və Şəmkir şəhərində müzakirə edilmişdir. Nəticədə İŞ icra hakimiyyətinə təklif vermişdir. Bundan sonra su problemi müəyyən dərəcədə həll edilmişdir. Yas yerlərində su israfçılığını aradan qaldırılması üçün rayonun bir çox kəndlərində əhali ilə görüşlər təşkil edilmiş və müsbət nəticələr əldə edilmişdir.

Pandemiya zamanı İŞ yas və toy mərasimlərinin keçirilməsinin qarşısını almaq üçün fəaliyyətlər həyata keçirmişdir. Pandemiya barədə ictimaiyyəti məlumatlandırmaq üçün çoxsaylı görüşlər və monitorinqlər təşkil edilmişdir. Bu sahədə monitorinq adətən icra hakimiyyəti, polis, prokurorluq, səhiyyə orqanları və s. tərəfindən həyata keçirilir.

İctimai nəzarət mexanizmini gücləndirmək üçün ardıcıl məlumatlar verilir. Yerli icra hakimiyyəti orqanları ilə ictimaiyyət arasında səmərəli əməkdaşlıq qurmaq üçün bir neçə görüş təşkil edilmişdir. Məsələn, dövlət sosial müdafiə fondunun Şəmkir rayon şöbəsi və Şəmkir rayon Məşğulluq Mərkəzi ilə görüşlər təşkil edilmişdir. Görüşlərin əsas məqsədi sosial yardımın düzgün təyin edilməsi və işsizlərin işlə təmin olunmasının daha yaxşı yollarının tapılması məsələlərini müzakirə etməkdən ibarət olmuş və İŞ-nin problemləri və təklifləri bu icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərliyinə çatdırılmışdır. İŞ əhali arasında narazılığın aradan qaldırılmasına yardım göstərmişdir.

İŞ şəhərdə əhalinin məşğulluq və torpaq sahələrinin alınması ilə bağlı narazılıqlarını müzakirə etmək üçün şəhər bələdiyyəsi ilə görüş keçirmişdir. Bu məsələ əvvəlki İŞ-nin diqqət mərkəzindədir.

Pandemiya zamanı İŞ monitorinq aparmış və müəyyən ailələrin işsiz qaldıqlarını və sosial vəziyyətlərinin kəskin şəkildə pisləşdiyini aşkar etmişdir. İŞ üzvləri araşdırma apararaq maddi

dəstəyə ehtiyacı olan 143 nəfərin siyahısını Şəmkir rayon icra hakimiyyətinin başçısına təqdim etmiş və yerli sahibkarlara müraciət etmişlər. İyun ayında 143 ailəyə hər biri 70 manat olan ərzaq bağlamaları paylanmışdır. Bu ailələrə 2020-ci ilin dekabrınadək pulsuz ərzaq paylanmasına qərar verilmişdir.

İŞ sədri Şəmkir rayon icra hakimiyyəti yanında COVID-19 ilə əlaqədar yaradılmış operativ qərargahın üzvüdür. Qərargahda Şura daim problemləri və onların həll yollarını müzakirə edir, müvafiq təkliflər verir. İŞ bu yaxınlarda Şəmkirdə qeyri-hökumət təşkilatları ilə görüşərək pandemiya dövründə maarifləndirmə və könüllülük fəaliyyəti məsələlərini müzakirə etmişdir. İŞ pandemiyanın təsirini azaltmaq üçün QHT-lərlə birlikdə maarifləndirmə və monitorinq fəaliyyətlərini həyata keçirir və iş aparır və Şəmkirdə yaşlı və valideynsiz uşaqlara könüllülərin vasitəsilə xidmətlər göstərir.

Seçki Komissiyasının Əsasnaməsinin nümunəsi

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Əsasnamə "İctimai iştirakçılıq haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (bundan sonra - Qanun) 6.1-ci maddəsinə və "İctimai şuranın vətəndaş cəmiyyəti institutları tərəfindən seçilməsinə dair Əsasnamə"yə müvafiq olaraq hazırlanmışdır.

1.2. Əsasnamə İctimai şuralara seçkiləri təşkil edən və həyata keçirən seçki komissiyalarının təşkili və fəaliyyətinin əsas istiqamətlərini, habelə onun hüquq və vəzifələrini müəyyən edir.

1.3. Seçki komissiyaları öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, "İctimai iştirakçılıq haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununu, İctimai şuranın vətəndaş cəmiyyəti institutları tərəfindən seçilməsinə dair Əsasnaməsini və bu Əsasnaməni rəhbər tutur.

2. Seçki komissiyalarının fəaliyyət prinsipləri

2.1. İctimai şuralara seçkilər seçki komissiyaları tərəfindən təşkil edilir və keçirilir.

2.2. Seçki komissiyaları bu Əsasnamə ilə müəyyənləşdirilmiş səlahiyyətləri daxilində seçkilərin hazırlanmasını, keçirilməsini, səsvermənin nəticələrinin və seçkilərin yekunlarının müəyyən edilməsini təmin edirlər.

2.3. Bu Əsasnamə ilə müəyyənləşdirilmiş səlahiyyətləri daxilində seçki komissiyaları seçkilərin hazırlanmasında və keçirilməsində heç bir şəxsdən asılı deyildirlər.

2.4. Yanında İctimai Şuralar təşkil edilən qurumun və ya onların vəzifəli şəxslərinin seçki komissiyalarının fəaliyyətinə müdaxilə etməsinə yol verilmir.

2.5. Bu Əsasnamə ilə müəyyənləşdirilmiş səlahiyyətləri daxilində seçki komissiyalarının qəbul etdiyi qərarlar aid olduğu bütün şəxslər üçün məcburidir.

2.6. Seçkilərin təşkili və keçirilməsi zamanı seçki komissiyaları və onların üzvləri öz fəaliyyətlərində aşağıdakı tələblərə əməl etməlidirlər:

2.6.1. seçki iştirakçılarına ədalətli və bərabər münasibət bəsləməlidirlər;

2.6.2. seçki iştirakçılarına münasibətdə neytral və qərəzsiz olmalıdırlar;

2.6.3. hər hansı bir namizədin dəstəklənməsinə yönəldilən və ya dəstəklənməsi kimi başa düşülə bilən hərəkətlərə yol verməməlidirlər;

2.6.4. onların vəzifələri ilə ziddiyyət təşkil edən heç bir hərəkətdə iştirak etməməlidirlər;

2.6.5. hər hansı bir namizədə qarşı qərəzli mövqeyin yaranmasına gətirib çıxara bilən fəaliyyətdə iştirak etməməlidirlər;

2.6.6. səsvermədə iştirak etməməlidirlər

2.6.7. seçicilərə, seçki hərəkətlərinin həyata keçirilməsində iştirak etmək hüququ olan şəxslərə sənədlərlə və məlumatlarla tanış olmaq üçün şərait yaratmalıdırlar.

3. Seçki komissiyalarının təşkili

3.1. Seçki komissiyaları yanında ictimai şura təşkil edilən mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarəetmə orqanları tərəfindən 9 nəfərdən ibarət tərkibdə yaradılır

3.2. Seçki komissiyalarının tərkibi mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarəetmə orqanlarının əməkdaşlarından 4 üzv, vətəndaş cəmiyyəti institutu nümayəndələrindən isə 5 üzv (mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı yanında yaradılan ictimai şuralara münasibətdə müvafiq sahə üzrə ixtisaslaşmış vətəndaş cəmiyyəti institutlarının nümayəndələri) olmaqla təşkil edilir.

3.3. Seçki komissiyalarının fəaliyyəti yalnız ictimai şuralara seçkilərin təşkili, keçirilməsi və ictimai şuranın üzvlərinin say həddinin müəyyən edilməsi ilə məhdudlaşır.

4. Seçki komissiyalarının fəaliyyətinin təşkilinin ümumi qaydaları

4.1. Seçki komissiyaları kollegial formada fəaliyyət göstərirlər.

4.2. Müvafiq seçki komissiyası onun həlledici səs hüquqlu üzvlərinin təyin edildiyi gündən ən gec 5 gün ərzində birinci iclasına toplaşır.

4.3. Seçki komissiyasının sədri və iki katibi seçki komissiyasının birinci iclasında açıq səsvermə yolu ilə seçilirlər.

4.4. Seçki komissiyasının sədri seçilənədək onun birinci iclasında və ya sədr olmadıqda iclasa yaşı daha çox olan üzv sədrlik edir.

4.5. Seçki komissiyaları öz səlahiyyətləri daxilində qərarlar qəbul edirlər.

4.6. Seçki komissiyasının iclası sədr tərəfindən, habelə komissiya üzvlərinin azı 1/3 hissəsinin tələbi ilə çağırılır.

4.7. Seçki komissiyasının üzvü, xəstələnmə və digər üzrlü səbəblər istisna edilməklə, seçki komissiyasının bütün iclaslarında iştirak etməyə borcludur.

4.8. Seçki komissiyasının iclası haqqında və həmin iclasda baxılan məsələlər haqqında seçki komissiyasının üzvləri komissiyanın sədri tərəfindən iclasın keçirilməsindən 5 gün əvvəl, lakin iclasın keçirilməsinə ən azı 3 gün qalmış xəbərdar edirlər.

4.9. Seçki komissiyası iclasının səlahiyyətli olması üçün onun həlledici səs hüquqlu üzvlərinin azı 2/3 hissəsi təyin edilməlidir.

4.10. Seçki komissiyasının iclası komissiya üzvlərinin 2/3 hissəsi iştirak etdikdə səlahiyyətli hesab edilir.

4.11. Seçki komissiyası üzvünün tələbi ilə komissiyanın səlahiyyətinə aid olan və təsdiq edilmiş gündəliyə uyğun gələn hər hansı məsələyə dair səsvermə keçirilməlidir.

4.12. Seçki komissiyası üzvlərinin azı 1/3-nin tələbi ilə seçkilərlə bağlı hər hansı bir məsələ seçki komissiyasının sədrinə ünvanlanan yazılı müraciət əsasında seçki komissiyası iclasının gündəliyinə daxil edilməlidir.

4.13. Seçki komissiyasının bütün iclasları haqqında protokol tərtib edilir, komissiyaya daxil olan bütün sənədlər qeydə alınır.

4.14. Seçki komissiyasının qərarları və iclasının protokolları komissiyanın sədri və katibi tərəfindən imzalanır.

5. Seçki komissiyalarının vəzifələri

5.1. Seçki Komissiyası seçkilərin hazırlanması və keçirilməsi zamanı aşağıdakı vəzifələri həyata keçirir:

5.1.1. seçki bülletenlərinin və səsvermənin nəticələrinə dair protokolun formasını müəyyən edir, təsdiq edir və çap edir;

5.1.2. ictimai şuraya namizədləri qeydə alır;

5.1.3. ictimai şuralara seçkilərin keçirilməsinə nəzarət edir

5.1.4. qeydə alınmış namizədlərin siyahısını dərc edir;

5.1.5. seçkilərin nəticələrini müəyyən edir;

5.1.5. seçilmiş ictimai şura üzvlərinin siyahısını tərtib edir, bu siyahıları və lazımi sənədləri yanında ictimai şura təşkil edilən quruma təqdim edir;

5.1.6. mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarəetmə orqanlarının yanında fəaliyyət göstərəcək ictimai şuranın üzvlərinin say həddini müəyyən edir.

5.1.7. seçkilərin təşkili və keçirilməsi ilə bağlı digər vəzifələri həyata keçirir.

**İctimai Şuraya vətəndaş cəmiyyəti institutu tərəfindən
namizədin irəli sürülməsinə dair ərizə nümunəsi**

Seçki Komissiyasına

(Vətəndaş cəmiyyəti institutunun adı) Məmmədov Rasim Adil oğlunun (müvafiq orqanın adı) yanında İctimai Şurada üzvlüyünə namizədliyini irəli sürür.

O, İctimai Çuranın fəaliyyət istiqamətləri üzrə müvafiq bilik və təcrübəyə malik şəxsdir.

Qoşma:

1. Rasim Məmmədovun tərcümeyi-halı;
2. Şəxsiyyət vəsiqəsinin sürəti;
3. Namizədliyini irəli sürən (Vətəndaş cəmiyyəti institutunun adı) üzvü olduğunu təsdiqləyən sənəd/sürəti.

Hörmətlə,

İmza:

Tarix:

Əlavə 6.

(Müvafiq orqanın adı) yanında İctimai Şuraya seçkinin nəticələrinə dair protokol Nümunəsi

(Müvafiq orqanın adı) yanında İctimai Şuraya seçkinin nəticələrinə dair Protokol

2020-ci il ***** tarixində, saat 18:00-da (müvafiq orqanın adı) yanında İctimai Şuraya seçkilərin təşkili və keçirilməsi üçün yaradılmış yaradılmış Seçki Komissiyasının 9 üzvü (ad və soyadları) müşahidəçilərin iştirakı ilə seçki qutusunu açdılar və seçki bülletenlərini saydılar. Seçki qutusunda ***** sayda bülleten var idi. Onlardan *** etibarsız sayıldı.

Səslərin sayılması nəticəsində namizədlərə verilmiş səsler aşağıdakı kimidir:

S/s	Namizədin adı, soyadı	Aldığı səs

Beləliklə (müvafiq orqanın adı) yanında İctimai Şuraya üzvlərin seçilməsi ilə əlaqədar səsvermənin nəticələrinə əsasən aşağıdakı namizədləri (müvafiq orqanın adı) yanında İctimai Şuranın üzvü seçilmişlər:

S/s	Namizədin adı, soyadı	Aldığı səs

Seçki Komissiyasının üzvlərinin adı, soyadı və imzası:

Tarix və yer:

Mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı yanında İctimai Şuranın nümunəvi Əsasnaməsi

I. Ümumi müddəalar

- 1.1. **İctimai Şura** - ictimai iştirakçılığın təmin edilməsi məqsədilə müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti yanında yaradılan vətəndaş cəmiyyəti institutları tərəfindən seçilmiş məşvərətçi qurumdur.
- 1.2. İctimai Şura öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və “İctimai iştirakçılıq haqqında” qanunu, habelə qanunları və digər normativ hüquqi aktları və bu Əsasnaməni rəhbər tutur.
- 1.3. İctimai Şura öz vəzifələrini yerinə yetirərkən və hüquqlarını həyata keçirərkən yanında yaradıldığı müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı ilə qarşılıqlı əlaqədə fəaliyyət göstərir.
- 1.4. İctimai Şura fəaliyyətini insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqlarına hörmət, qanunçuluq və humanizm prinsipləri əsasında qurur.
- 1.5. İctimai Şura Bakı şəhərində yerləşir.

II. İctimai Şuranın fəaliyyət istiqamətləri

- 2.1. Vətəndaşların, vətəndaş cəmiyyəti institutlarının Nazirliyin fəaliyyətinə cəlb edilməsi;
- 2.2. İctimai nəzarətin həyata keçirilməsi;
- 2.3. Müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı ilə ictimaiyyət arasında səmərəli qarşılıqlı fəaliyyətin təşkili;
- 2.4. Müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanının fəaliyyətində aşkarlığın və şəffaflığın təmin olunması;
- 2.5. Müvafiq sahə və ərazidə dövlət siyasətinin formalaşması, həyata keçirilməsi və qərarların qəbulu zamanı ictimai rəyin və vətəndaşların qanuni maraqlarının nəzərə alınması;
- 2.6. Əsas insan və vətəndaş hüquqlarının müdafiəsi.

III. İctimai Şuranın hüquqları

- 3.1. Öz fəaliyyəti üçün zəruri olan məlumatları, ictimaiyyətlə məsləhətləşmələr tələb edən məsələlər üzrə hüquqi aktların layihələrini almaq;
- 3.2. İctimaiyyətlə məsləhətləşmələrin keçirilməsi barədə təkliflər vermək;
- 3.3. Müvafiq ərazidə və sahədə dövlət siyasətinin formalaşması və həyata keçirilməsi barədə təkliflərlə çıxış etmək;
- 3.4. Müvafiq sahədə dövlət siyasətinin hazırlanması və həyata keçirilməsi barədə hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması ilə bağlı təkliflər vermək;
- 3.5. İctimai əhəmiyyət kəsb edən məsələlərin həllinə dair vətəndaş cəmiyyəti institutlarının təkliflərini toplamaq, ümumiləşdirmək və mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarəetmə orqanına təqdim etmək;

- 3.6. Dövlət və cəmiyyət həyatının ayrı-ayrı məsələlərinin müzakirəsi üçün açıq tədbirlər (ictimai müzakirələr, dinləmələr, seminarlar, konfranslar, dəyirmi masalar və digər tədbirlər) təşkil etmək;
- 3.7. İctimai rəyin öyrənilməsi üçün sorğular keçirmək və ya müvafiq təşkilatlara sorğu keçirilməsi barədə təkliflər vermək;
- 3.8. Hüquqi aktların layihələrinin ictimai müzakirəsini keçirmək;
- 3.9. Şuranın işinə mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının, yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələrini, vətəndaş cəmiyyəti institutlarını, ekspertləri və elmi təşkilatların, o cümlədən beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrini, ayrı-ayrı mütəxəssisləri cəlb etmək;
- 3.10. Öz məqsədlərini həyata keçirmək üçün daimi və müvəqqəti işçi orqanlar (komitələr, komissiyalar, ekspert qrupları, işçi qruplar və s.) yaratmaq;
- 3.11. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) və strateji ekoloji qiymətləndirilmə (SEQ) ilə bağlı ictimai dinləmə təşkil etmək, habelə ictimai ekoloji ekspertizanı “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq həyata keçirmək və onun nəticələri barədə aidiyyəti üzrə məlumat vermək.
- 3.12. İctimai Şura üzvlərinin yanında yaradıldığı mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarəetmə orqanlarının yerləşdiyi binaya müvafiq orqan tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada daxil olmaq hüququ vardır.

IV. İctimai Şuranın vəzifələri

- 4.1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunlarına, habelə digər normativ hüquqi aktlara riayət etmək;
- 4.2. Şuranın fəaliyyəti barədə əhalini məlumatlandırmaq;
- 4.3. Öz fəaliyyətinə dair illik hesabat hazırlamaq və dərc etdirmək;
- 4.4. Müzakirə olunan məsələlərə qərəzsiz yanaşmaq.

V. İctimai Şuranın iclasları

- 5.1. İctimai Şura öz fəaliyyətini iclaslar formasında və ya digər formatlarda həyata keçirir.
- 5.2. İctimai Şuranın iclasları ildə dörd dəfədən az olmayaraq keçirilir. Növbədənəkar iclaslar İctimai Şura sədrinin təşəbbüsü və ya üzvlərinin üçdə bir hissəsinin təşəbbüsü ilə çağırılır.
- 5.3. İctimai Şuranın iclasları açıq keçirilir.
- 5.4. İctimai Şuranın iclasının gündəliyinin layihəsi İctimai Şura sədrinin və üzvlərinin təklifləri əsasında formalaşır və iclasda təsdiq olunur.
- 5.6. Müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanının İctimai Şuranın müzakirəsinə məsələlər təklif edə bilər. Şura iclasları və gündəlik layihəsi, gündəliyə təkliflər barədə üzvlərə bir həftə əvvəl məlumat verilir. İctimai Şura iclasları yazılı qaydada protokollaşdırılır və tanış olmaları üçün elektron qaydada üzvlər arasında yayılır.
- 5.7. İctimai Şura üzvlərinin yarısından çoxu iştirak etdikdə iclaslar səlahiyyətlidir. İctimai Şuranın iclaslarını onun sədri aparır. Sədr olmadıqda isə iclasa sədrlik onun müavini tərəfindən həyata keçirilir.

5.8. İctimai Şuranın aktları iclasda iştirak edənlərin sadə səs çoxluğu ilə qəbul edilir və sədrlik edən tərəfindən imzalanır. Səslər bərabər olarsa sədrin səsi həlledici olur.

5.9. Müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanının nümayəndələri İctimai Şuranın iclaslarında iştirak edə bilirlər.

VI. İctimai Şuranın sədri, sədr müavini və katibi:

6.1. İctimai Şuranın sədri Şuranın birinci iclasında Şuranın üzvləri arasından iki il müddətinə seçilir.

6.1.2. İctimai Şuranın fəaliyyətinə rəhbərlik edir;

6.1.3. Dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanları, vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə münasibətlərdə İctimai Şurayı təmsil edir

6.1.4. İctimai Şuranın fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərini müəyyənləşdirir;

6.1.5. İctimai Şuranın iclaslarına sədrlik edir.

6.2. İctimai Şura sədrinin müavini

6.2.1. İctimai Şura sədrinin müavini şuranın birinci iclasında şuranın üzvləri arasından iki il müddətinə seçilir.

6.2.2. İctimai Şuranın katibi şuranın birinci iclasında şura üzvləri arasından iki il müddətinə seçilir.

6.3. İctimai Şuranın katibi:

6.3.1. İctimai Şura üzvlərinin fəaliyyətini əlaqələndirir;

6.3.2. İctimai Şuranın aktlarını aidiyyəti üzrə təqdim edir;

6.3.3. İctimai Şuranın kargüzarlıq işini təşkil edir;

6.4. Şura sədri, üzvlərin və yaxud Komitənin təklifi ilə ayrı-ayrı məsələlərlə bağlı İctimai Şura daimi və müvəqqəti işçi orqanlar (komitələr, komissiyalar, ekspert qrupları, işçi qruplar və s.) yaradır və onların vəzifələrini müəyyən edir.

VII. İctimai Şuranın üzvünün hüquq və vəzifələri

İctimai Şura üzvlərinin aşağıdakı hüquqları vardır:

7.1. Şuranın orqanlarına, daimi və digər komissiyalarına üzvü seçmək və seçilmək;

7.1.1. Şuranın iclaslarında müzakirə üçün məsələlər təklif etmək, müzakirə olunan məsələlər barəsində çıxış etmək, təkliflər və düzəlişlər vermək, qeydlər etmək, arayış vermək, səsvermədə iştirak etmək;

7.1.2. Şura iclaslarında müzakirə üçün qərar və rəy layihələrini hazırlamaq;

7.1.3. Şuranın və Şuranın yanında yaradıldığı qurumun fəaliyyəti haqqında zəruri məlumat almaq;

7.1.4. Sorğular vermək;

7.1.5. Şuranın və Şuranın yanında yaradıldığı qurumun fəaliyyəti ilə əlaqədar müraciətləri, təklifləri qəbul etmək, konsultasiya almaq;

7.1.6. Şuranın və yanında yaradıldığı qurumun tədbirlərində iştirak etmək;

7.1.7. Yanında yaradıldığı qurumun binasına sərbəst daxil olmaq;

7.1.8. Şura üzvü vəsiqəsi almaq;

- 7.1.9. Şuranın iş otağından və onun sərəncamında olan avadanlıq, texniki vasitələrdən Şura üzvü kimi fəaliyyətinin həyata keçirilməsi zamanı istifadə etmək;
- 7.1.10. Təkrər seçkilərdə iştirak etmək;
- 7.1.11. Digər ictimai şuralarda təmsil olunmaq.

İctimai Şura üzvlərinin aşağıdakı vəzifələri vardır:

- 7.2. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunlarına, habelə digər normativ hüquqi aktlara riayət etmək;
- 7.2.1. Şuranın iclaslarında, fəaliyyətində iştirak etmək;
- 7.2.2. Şuranın qərarlarına riayət etmək;
- 7.2.3. Müzakirə olunan məsələlərə qərəzsiz yanaşmaq;
- 7.2.4. Maraqlar toqquşmasına yol verməmək;
- 7.2.5. Şura üzvü statusundan sui-istifadə etməmək;
- 7.2.6. Şura üzvü kimi öz fəaliyyətində şəffaflıq və hesabatlılıq prinsiplərinə riayət etmək;
- 7.2.7. Konfedisiallıq tələb olunan hallarda konfedisiallığı gözləmək;
- 7.2.8. Şura üzvü kimi davranışlarında əxlaqi və etik normalara riayət etmək.

VIII. İctimai Şuranın üzvlüyünə xitam verilməsi:

- 8.1. İctimai Şuranın iclaslarında ard-arda 3 dəfə üzrəsüz səbəbdən iştirak etmədikdə;
- 8.2. İctimai Şura üzvü statusu ilə bir araya sığmayan hərəkətlərə yol verdikdə;
- 8.3. İctimai Şura üzvlüyünə xitam verilməsi məsələsi Şura sədri və ya üzvlərin təklifi ilə müzakirəyə çıxarılır.
- 8.4. İctimai Şura üzvlüyünə xitam verilməsi barədə qərarın qəbulu üçün üzvlərin səslərinin 2/3-si tələb olunur.

IX. İctimai Şuranın aktları

- 9.1. İctimai Şura təşkilati məsələlər üzrə qərarlar, digər məsələlər üzrə isə rəy və təkliflər qəbul edir.
- 9.2. İctimai Şuranın rəy və təkliflərinə həmin sənədlərin ünvanlandığı mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti və yerli özünüidarəetmə orqanı tərəfindən “*Vətəndaşların müraciətləri haqqında*” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq baxılmalıdır.
- 9.3. İctimai Şuranın rəy və təkliflərinin nəzərə alınmaması müvafiq orqan və ya vəzifəli şəxs tərəfindən əsaslandırılmalıdır.

X. İctimai Şuranın fəaliyyətinin təşkili ilə bağlı yanında yaradıldığı qurumun öhdəlikləri

- 10.1. İctimai Şuranın fəaliyyətinin texniki (mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı və yerli özünüidarəetmə orqanının maliyyə vəsaitlərindən istifadə istisna olmaqla) və informasiya təminatı ilə bağlı məsələlər müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı və yerli özünüidarəetmə orqanı tərəfindən həll edilir.

10.2. Mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı və yerli özünüidarəetmə orqanı tərəfindən İctimai Şuranın sərbəst fəaliyyəti üçün şərait yaradılır.

10.3. Müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı və yerli özünüidarəetmə orqanı Şura üçün ayrıca iş otağı ayırır

10.4. Müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı və yerli özünüidarəetmə orqanı İctimai Şura ilə fəaliyyətin işçi qaydada koordinasiyası üçün məsul şəxs təyin edir

10.5. Müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı İctimai Şuranın fəaliyyəti üçün İctimai Şura sədrinin sorğusuna əsasən zəruri informasiyalarla təmin edir.

10.6. Müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanı İctimai Şuranın müvafiq ərazi və sahədə dövlət siyasətinin hazırlanmasında və həyata keçirilməsi ilə əlaqədar görülməli işlər, qərarların, proqramların, konsepsiyaların və s. sənədlərin hazırlanması, qəbulu ilə bağlı məlumatlandırır, müzakirələrdə iştirakına şərait yaradır.

İŞ-nin birinci iclasının gündəliyinin və protokolunun layihəsinin məmunəsi

_____ yanında
İctimai Şuranın iclası

1 SAYLI PROTOKOLU

_____ şəhəri

_____ 2020-ci il

İştirak edirdilər:

1. _____
2. _____
3. _____

Gündəlikdə duran məsələlər:

1. İctimai Şuranın tərkibinin təsdiq edilməsi;
2. İctimai Şuranın sədrinin, sədr müavininin və katibinin seçilməsi;
3. İctimai Şuranın rəqlamentinin qəbul edilərək təsdiq edilməsi.

Dinləndi:

1. Gündəlikdəki 1-ci məsələyə dair _____ çıxış edərək, İctimai Şuranın aşağıdakı tərkibdə təsdiq edilməsini təklif etdi:

_____ (adlar)

Məsələ iştirakçılar tərəfindən müzakirə olunaraq səsə qoyuldu.

Lehinə - 3

Əleyhinə - 0

Bitərəf - 0

2. Gündəlikdəki 2-ci məsələyə dair _____ çıxış edərək, İctimai Şuranın sədrinin _____, sədr müavininin _____, katibin _____ seçilməsini təklif etdi. Məsələ iştirakçılar tərəfindən müzakirə olunaraq səsə qoyuldu.

Lehinə - 3
Əleyhinə - 0
Bitərəf - 0

3. Gündəlikdəki 3-cü məsələyə dair _____ çıxış edərək, İctimai Şuranın rəqlamentinin qəbul edilərək təsdiq edilməsini təklif etdi. Məsələ iştirakçılar tərəfindən müzakirə olunaraq səsə qoyuldu.

Lehinə - 3
Əleyhinə - 0
Bitərəf - 0

Qərara alındı:

1. İctimai Şuranın tərkibi təsdiq edilsin;
2. _____ İctimai Şuranın sədri, _____ İctimai Şuranın sədr müavini, _____ İctimai Şuranın katibi seçilsin
3. İctimai Şuranın rəqlamenti qəbul edilərək təsdiq edilsin.

İştirakçıların imzaları:

1. _____

2. _____

3. _____

Yığıncağın sədri: _____

Katib: _____

İŞ üzvünün davranış kodeksinin nümunəsi

1. Tətbiq dairəsi

Bu siyasət _____ dövlət orqanı yanında İŞ-nin üzvlərinə şamil olunur. Bu sənəddə göstərilən hər hansı bir müddəanın faktiki və ya potensial pozuntusuna şübhə olduqda şuranın istənilən üzvü şura sədrinə İŞ-nin növbəti iclasının gündəliyinə faktiki və ya potensial pozuntunun müzakirəsinin daxil edilməsi və ya İŞ-nin Əsasnaməsində göstərilən növbədən kənar iclasın keçirilməsi xahişi ilə müraciət edir. Yekun qərar Əsasnaməyə uyğun olaraq qəbul edilir.

2. Ödənişli iş müqavilələri və məsləhət xidmətləri

İŞ üçün və onun adından görülməli hər hansı işə görə heç bir tərəfdən heç bir ödəniş alınmamalıdır.

3. Hədiyyələr və ziyafət

Heç bir İŞ üzvü hər hansı təşkilat və ya şəxsdən İŞ-dəki işinə təsir edə biləcək hər hansı hədiyyə, ziyafət təklifi və ya digər dəyərli bir şey qəbul edə bilməz.

4. Korrupsiyaya qarşı mübarizə

Biz fəaliyyətimizin bütün aspektlərində dürüstlük və ədalətliyin olmasını tələb edirik. Biz korrupsiyaya qarşı dözümlülük göstərmirik və istər birbaşa, istərsə də dolayı yolla istənilən formada rüşvəti qadağan edirik.

5. Daxili məlumatlar

Nəzdində İŞ-nin yaradıldığı dövlət orqanı ilə işimizin gedişində əldə etdiyimiz hər hansı informasiyaya hörmətlə yanaşacaq və bu informasiyaları yaymazdan əvvəl onların açıq informasiya olmasına əmin olacağıq. Digər tərəfdən, dövlət orqanının ictimaiyyət üçün açıq olmalı olan məlumatları qapalı saxladığını görsək, müvafiq əsasnamədə İŞ-yə verilən səlahiyyətlərdən istifadə edərək dövlət orqanına bu məlumatları açıqlaması üçün təsir göstərəcəyik.

6. İctimai şura üzvləri ilə kənar tərəflər arasında münasibətlər

Biz bir-birimizə və birgə çalışdığımız tərəflərə hörmət və diqqətlə yanaşacaq, onların müxtəlifliyini, o cümlədən mədəni mənşə, cins, bölgə, din, əlillik, ailə vəziyyəti və s. baxımından müxtəlifliklərini nəzərə alacağıq.

Hüquqi aktların ekspertizası üçün təlimat nümunəsi

Azərbaycanda ölkənin ümumi qanunvericiliyində hər hansı korrupsiya riskinin olub-olmadığının yoxlanması metodu tətbiq edilir. Bu metod çox vaxt “qanunların korrupsiya əleyhinə qiymətləndirilməsi” və ya “antikorrupsiya ekspertizası” adlandırılır. Azərbaycanda “sui-istifadə amillərinin aşkarlanması üçün ekspertiza” hüquqi terminindən istifadə edilir. Qiymətləndirmə bilavasitə qanunvericilik prosesinin özündə korrupsiya ilə, məsələn, qanunvericilərin rüşvət alması ilə əlaqədar deyil. Onun hədəfi yalnız “normativ aktların doğura biləcəyi korrupsiya riskləridir”, bu risklər, bilərəkdən və ya bilməyərəkdan yaradılmasından asılı olmayaraq, qanunvericilik aktlarında korrupsiyaya imkan yaradan amillərin olub-olmaması ilə əlaqədardır. Həm qanun layihələri, həm də qüvvəyə minmiş qanunlar bu risklərin hədəfi ola bilər.

Bir çox ölkələrdə qanunvericilik aktlarının layihələrinin antikorrupsiya ekspertizasına görə məsul orqan kənar bir qurum olur, məsələn, korrupsiyaya qarşı mübarizə orqanı. Azərbaycanda bu vəzifəni Ədliyyə Nazirliyi və Korrupsiya qarşı mübarizə üzrə Komissiyanın nəzdində qanunvericilik üzrə xüsusi qruplar yerinə yetirir. Vətəndaş cəmiyyəti də antikorrupsiya ekspertizası fəaliyyətlərində mühüm rol oynayır. Qanun layihəsini qəbul etməzdən əvvəl Milli Məclis vətəndaş cəmiyyətinin və vətəndaşların ona dair şərhlərini bildirmələri və ya tövsiyələrini göndərmələri üçün bütün qanun layihələrini öz internet saytında yerləşdirir. Bütün qanunları www.e-qanun.az və ya www.president.az internet resurslarında tapmaq olar.

“Normativ hüquqi aktlar” haqqında 21 dekabr 2010-cu il tarixli qanuna⁵⁹ normativ aktda yer alan korrupsiya risklərinin qiymətləndirilməsi üçün şablon əlavə edilmiş və orada korrupsiya risklərinin 4 əsas kateqoriyası müəyyən edilmişdir. Hər hansı hüquqi aktın layihəsi aşağıdakı istiqamətlər üzrə tədqiq edilməlidir.

1. Dövlət orqanının səlahiyyətlərinin (vəzifəli şəxslər tərəfindən) həyata keçirilməsi ilə əlaqədar sui-istifadə amilləri (məsələn, vəzifəli şəxsin (orqanın) diskresion səlahiyyətlərinin genişliyi və dövlət orqanlarının hüquqlarının həcmnin əsassız olaraq genişləndirilməsi; digər tərəfdən, qanunun şamil olunduğu hüquqi və fiziki şəxslərə münasibətdə həddən artıq tələblərin olması, linqvistik sui-istifadə);
2. Hüquqi boşluqlar (qanuna riayət etməməyə görə vəzifəli şəxs üçün məsuliyyətin müəyyən edilməməsi, inzibati prosedurların olmaması, müsabiqə (hərrac) prosedurlarının olmaması);
3. Sistem xarakterli korrupsiya amilləri (qanunda yanlış məqsəd və prioritetlərin və ya kolliziyalı normaların olması);
4. Sui-istifadəyə məruz qalmanın tipik təzahürləri (icra mexanizmlərinin olmaması və balanslı pozmaqla hər hansı maraq qrupunun xeyrinə tərəfkeşlik edilməsi).

⁵⁹ <http://e-qanun.gov.az/framework/21300>

Bu Qanuna 1 sayılı Əlavədə hüquqi aktın ümumi təhlilinin strukturu verilir.

1. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) tənzimləmə sahəsinə aid normativ tənzimləmənin vəziyyəti.
2. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) normayaratma fəaliyyətinin əsas prinsiplərinə uyğunluğu.
3. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) normalarının onun məqsəd və vəzifələrinə uyğunluğu.
4. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) normativ tənzimləmə predmetinə uyğunluğu.
5. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) formasının və mahiyyətinin uyğunluğu.
6. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) daxili strukturunun məntiqliliyi.
7. Normativ hüquqi aktın layihəsinə daxil edilən (qanunda olan) normaların qarşılıqlı ziddiyyətsizliyi.
8. Normativ hüquqi aktın layihəsində (qanunda) bir dövlət orqanının digər dövlət orqanının səlahiyyətlərinə müdaxilə etməməsi.
9. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) müvafiq səlahiyyətə malik olan normayaratma orqanı tərəfindən öz səlahiyyəti daxilində qəbul edilməsi.
10. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) müəyyən edilmiş qaydada və formada qəbul edilməsi.
11. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) normayaratma texnikasına uyğunluğu.
12. Normativ hüquqi aktda (onun layihəsində) sui-istifadə amillərinin mövcud olub-olmaması.
13. Normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar ləğv edilməli, dəyişikliklər edilməli olan normativ hüquqi aktların siyahısının düzgünlüyü.
14. Normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar hazırlanmalı olan normativ hüquqi aktların siyahısının düzgünlüyü.
15. Çıxarılan nəticələr və tövsiyələr.

Monitoring hesabatı nümunəsi

ÜZ QABIĞI

Layihə haqqında

Monitoring XXX dövlət orqanı tərəfindən XXX dövlət xidmətinin göstərilməsinin izlənməsi üçün XXX dövlət orqanı yanında İŞ tərəfindən aparılmışdır. Monitoring XXX tarixindən XXX tarixinədək aparılmışdır.

Minnetdarlıq

İŞ monitoringin təşkilində əməkdaşlığa və yardıma görə XXX dövlət orqanına minnetdarlığını bildirir.

Müəlliflər

Müəlliflərin adları və vəzifələri və yaxud sadəcə XXX dövlət orqanı yanında İŞ-nin ekspertlər qrupu.

©Müəlliflik hüquqları XXX yanında İŞ-yə məxsusdur; tarix və yer

GİRİŞ

Bu monitoring XXX dövlət orqanı yanında İŞ tərəfindən aparılmış, monitoringin ümumi məqsədi XXX dövlət orqanında XXX dövlət xidmətinin göstərilməsini izləməkdən, yəni aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

- XXX xidmətinin göstərilməsi ilə bağlı müştəri məmnunluğunu araşdırmaq;
- XXX xidmətinin göstərilməsində şəffaflığın səviyyəsini araşdırmaq.

Monitoringin konkret məqsədləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

- XXX dövlət xidmətinin göstərilməsi ilə bağlı müştəri məmnunluğunu və xidmətin göstərilməsinin şəffaflığını araşdırmaq;
- Bakı şəhərində bu xidməti göstərən 20 dövlət qurumunun reytingini tərtib etmək;
- Monitoringin gedişində aşkar edilmiş problemlər barədə XXX dövlət orqanına məsləhətlər vermək və tövsiyələr hazırlamaq;
- Bakı şəhərinin ən yaxşı xidmət təchizatçısını müəyyənləşdirmək və sertifikat təqdim etmək.

METODOLOGİYA

Konkret dövlət xidmətinin göstərilməsi ilə bağlı mövcud offlayn və onlayn məlumat mənbələri tədqiq edilmişdir. Beynəlxalq terminologiyaya əsasən elektron xidmətlərin 4 mərhələsi vardır.

1-ci mərhələ – elektron informasiya (xidmətin necə təqdim oluna biləcəyi barədə məlumat);

2-ci mərhələ – elektron müraciət (xidmət üçün və xidmət yerində qəbul üçün onlayn müraciət, məsələn, nikahın qeydiyyatı üçün müraciət);

3-cü mərhələ – elektron xidmətin özü (bütünlüklə onlayn qaydada göstərilən xidmət, məsələn, vergi bəyannamələrinin təqdim edilməsi və vergilərin ödənilməsi);

4-cü mərhələ – proaktiv elektron xidmət (dövlət orqanı tərəfindən öz təşəbbüsü ilə təklif olunur, məsələn, uşağın doğumu barədə xəstəxananın məlumatları əsasında qabaqcadan doldurulmuş doğum şəhadətnaməsinin verilməsi – bu səviyyə Azərbaycanda mövcud deyil).

Monitoring 1-ci və 2-ci mərhələlərdə təqdim edilən, bütünlüklə və ya qismən offlayn qaydada göstərilən xidmətləri əhatə etmişdir.

XXX xidmətinin təchizatçıları olan dövlət orqanlarının siyahısı (XXX dövlət orqanının internet saytından götürülmüş adlar və əlaqə məlumatları ilə birlikdə).

Monitoring anketi tərtib edilmiş və monitoring qrupu xidmət yerinə şəxsən səfər etmiş və vəziyyəti yerində müəhəd etmişdir. Hər sual üzrə nəticələr qiymətləndirilmişdir (“Bəli” – 2 bal, “Qismən” – 1 bal, “Xeyr” – 0 bal). Anketdə aşağıdakı suallar əks olunmuşdur.

1-ci hissə. Müştəri məmnunluğu

1. Dövlət orqanı xüsusi ehtiyacı olan insanlar üçün panduslar və ya liftlər və ya uşaq guşəsi kimi xüsusi şərait təşkil edirmi?
2. Onlayn növbə sistemi mövcuddurmu?
3. Müştərilər növbə gözləyərkən oturmaq üçün stullarla təmin olunurmu?
4. Müştərilərin içməli su və sanitariya-gigiyenik vasitələrdən istifadə etməsinə imkan yaradılırmı?
5. Müştərilər pulsuz üz maskaları, əlin dezinfeksiyası vasitələri kimi gigiyenik qorunma vasitələri ilə təmin edilmirmi?
6. Kserosurət çıxarma xidmətləri mövcuddurmu və ödənişsizdirmi?

2-ci hissə. Şəffaflıq

1. Dövlət orqanı təsdiqedicə sənədlərlə birlikdə edilən müraciətləri onlayn qaydada qəbul edirmi?
2. Həmin orqanın informasiya köşkləri varmı?
3. Xidmət haqqını onlayn qaydada, yaxud yerində bank kartı ilə və yaxud da bankomat və ya digər aparatlar vasitəsilə ödəmək olarmı?
4. Xidmətlərin tarif cədvəli əlçatandırımı?

3-cü hissə. Müştəri rəyi ilə bağlı iki sual

1. Müştəri rahatlığının səviyyəsi sizi qane edirmi?
2. Dövlət xidmətinin göstərilməsində şəffaflığın səviyyəsi sizi qane edirmi?

Sonuncu iki sual dövlət xidmətinin göstərilməsi mərkəzinin çıxışında müştərilərə verilmişdir. Ballar yuxarıda göstərilənlə eyni qaydada hesablanmışdır. Ballar ümumiləşdirilmiş və ayrıca hər bir sual üzrə və hər bir xidmət göstərən mərkəz üzrə ballar çıxarılmışdır.

Məsələn, sual: Dövlət orqanı xüsusi ehtiyacı olan insanlar üçün panduslar və ya liftlər və ya uşaq guşəsi kimi xüsusi şərait təşkil edirmi? 1-ci xidmət təchizatçısı – 2 bal və s. = xidmətin göstərilməsinin bu aspekti üzrə ümumi bal. 1-ci xidmət təchizatçısının 1-ci və s. suallar üzrə balı = bu xidmət təchizatçısı üçün ümumi bal. Ballar aşağıdakı qaydada qiymətləndirilmişdir:

19 - 24	Əla
15-20	Yaxşı
10-15	Qənaətbəxş
10-dan az	Pis

QƏNAƏTLƏR

10 sualın əhatə etdiyi hər bir aspekt üzrə qənaətlərin təsviri və müştəri rəyinin qeyd edilməsi (11 və 12-ci suallar).

Hər bir xidmət təchizatçısı üzrə qənaətlərin təsviri.

İllüstrativ diaqramlar.

NƏTİCƏLƏR VƏ TÖVSIYƏLƏR

İctimai iştirakçılıqla bağlı ictimai rəy sorğusu anketinin nümunəsi

1. İctimai iştirakçılıq barəsində nə vaxtsa eşitmisinizmi?								
Bəli			Bəzi şeylər eşitmişəm, amma onun nə olduğunu tam bilmirəm			Xeyr		
<i>“Bəli” cavabı vermisinizsə və ya bəzi şeylər eşitmisinizsə lütfən növbəti, 2-ci suala cavab verin. “Xeyr” cavabı vermisinizsə lütfən 3-cü suala keçin.</i>								
2. İctimai Şura dövlət orqanıdır, yoxsa adi insanları təmsil edən VCI təmsilçilərindən ibarət nümayəndəli orqan?								
Dövlət orqanı			VCI (qeyri-dövlət orqanı, məsələn, peşə birliyi və ya xeyriyyə fondu və s.)			Bilmirəm		
3. Sizcə dövlət orqanları adi insanların fikir və rəylərini dinləyirlərmə?								
Bəli			Bəzən			Xeyr		
4. Sizcə dövlət orqanları, hətta qanun bunu tələb etsə belə, adi insanların fikir və rəylərini eşitmək istəyində olarlarmı?								
Bəli			Qismən		Xeyr		Bilmirəm	
5. Aşağıdakılardan hansılar ictimai iştirakçılıq alətidir? <i>Lütfən uyğun variantların hamısını göstərin</i>								
İctimai müzakirə		İctimai dinləmə		Ekspert məsləhəti		Hüquqi aktların ekspertizası		Bunların heç biri
6. Sizcə geniş ictimaiyyət qərarların qəbulu prosesində iştirak etmək istəyirmi?								
Çox istəyir		O qədər də istəmir			Heç istəmir		Bilmirəm	
7. Sizcə geniş ictimaiyyət qərarların qəbulu prosesində iştirak edəcək qədər savadlıdır mı?								
Bəli			Müəyyən dərəcədə bəli			Xeyr		Bilmirəm
8. <i>Lütfən aşağıdakı ifadənin yanlış və ya doğru olduğunu bildirin:</i> Qanuna əsasən, geniş ictimaiyyətin qərarların qəbulunda iştirakı yalnız məşvərətçi rol ilə məhdudlaşır								
Doğru			Yanlış			Bilmirəm		
9. İctimai iştirakçılıq haqqında daha çox şeylər öyrənmək istərdinizmi?								
Bəli			Xeyr			Bilmirəm		
10. <i>Lütfən özünüiz haqqında məlumat verin və uyğun variantların hamısını göstərin</i>								
Yaş			Cins		Təhsil			
35-dək	35-60	60-dan çox	Kişi	Qadın	Orta təhsil səviyyəsində	Orta ixtisas təhsili və ali təhsil	Ali təhsildən yuxarı səviyyə (elmi dərəcə)	

Dövlət siyasətinin nəzərdən keçirilməsinə dair hesabatın nümunəsi

Qeydiyyatata alınmayan mənzillərin qeydiyyatına imkan yaradılması

1. Problemin qoyuluşu

Azərbaycanda bir neçə yüz min evin və mənzilin müvafiq sənədləri yoxdur. Bunun baş verməsinin bir sıra səbəbləri var.

2. Mənzil tikintisini tənzimləyən qanunvericiliyin icmalı

Norma və qaydalarda son dəyişikliklər

Hazırkı normalar və qaydalar

3. Qanunsuz mənzil tikintisinin hazırkı vəziyyətinin nəzərdən keçirilməsi

Qeydə alınmayan evlərin təxminə sayı

Müvafiq mülkiyyət sənədlərinin olmamasının əsas səbəbləri

4. Mövcud tənzimləmədə və praktikada dəyişiklik üçün tövsiyələr

5. Yaşayış yerləri seqmentində yaxın gələcəkdə mənzillərin qeydiyyatata alınmasının mümkünsüzlüyünün səbəblərinin göstərilməsi (məsələn, evlər dəmiryolunun, elektrik enerjisi xətlərinin, neft yataqlarının və sairənin bilavasitə yaxınlığında yerləşən dövlət torpaqlarında inşa edilib)

Metodologiya:

- Hədəf qrupu ilə müzakirə
- Bilavasitə yerlərə baş çəkərkən müvafiq dövlət orqanının məsul əməkdaşları ilə ətraflı müsahibələr
- Statistik məlumatların təhlili
- Mövcud məlumat mənbələrindən istifadə etməklə hüquqi aktların və dövlət siyasətinin tədqiq edilməsi
- Normativ hüquqi aktlar üçün müvafiq dövlət orqanına informasiya sorğularının verilməsi
- Medianın monitorinqi

Hədəf qrupu ilə müzakirə üçün təlimat

1. Evinizi qeydiyyatata aldırmağa cəhd etmisinizmi?
2. Cəhd etməmisinizsə, niyə?
3. Cəhd etməmisinizsə, onu qeydiyyatata aldırmağa çalışarkən hansı problemlə üzləşmisiniz?
4. Sənədlərin toplanması proseduru mürəkkəbdirmi?
5. Müraciət etmə (ərizə vermə) proseduru mürəkkəbdirmi?
6. Mənzilin və (və ya) torpağın qeydiyyatata alınması üçün dövlət rüsumları bahadırmı?
7. Siz torpaq sahəsinin və (və ya) evin sahibsinizmi, yaxud torpaq sahəsinin sizə verilməsi üçün və ya orada mənzil tikməyiniz üçün sənədin əsli sizdə varmı?

8. Mənzil qeydiyyatı prosesini asanlaşdırmaq üçün bu sahədəki praktika və siyasətdə hansı dəyişikliklər tələb olunur?

Dövlət orqanının məsul əməkdaşları ilə müsahibə üçün təlimat

1. İlk müraciətdə mənzil və torpağın qeydiyyatı üçün ərizələrin neçə faizi rədd edilir və ümumiyyətlə rədd edilən ərizələr neçə faizdir?
2. İmtinanın əsas səbəbləri hansılardır?
3. Sənədlərin toplanması proseduru mürəkkəbdirmi?
4. Müraciət etmə (ərizə vermə) proseduru mürəkkəbdirmi?
5. Sizcə sənədlərin toplanması və müraciət edilməsi prosedurunı sadələşdirmək üçün və ya prosedurun müraciət edənlər tərəfindən daha yaxşı başa düşülməsi üçün nələri etməyə ehtiyac var?
6. Mənzilin və (və ya) torpağın qeydiyyatına alınması üçün dövlət rüsumları bahadırmı?
7. Mənzil qeydiyyatı prosesini asanlaşdırmaq üçün bu sahədəki praktika və siyasətdə hansı dəyişikliklər tələb olunur?
8. Başqa hansı dövlət qurumları müraciət prosesində iştirak edir və sizcə sizin dövlət qurumu ilə digər dövlət qurumları arasında hansı sahələr üzrə qarşılıqlı əlaqələri inkişaf etdirmək lazımdır?

İllik hesabatın nümunəsi

İctimai Şura İllik Hesabat

Bakı 2020

Bu Hesabat 01 yanvar 2019-cu iltarixindən 01 yanvar 2020-ci il tarixdək olan dövrdə İctimai Şuranın fəaliyyəti ilə əlaqədar məlumat və faktları əks etdirir. Hesabat İctimai Şuranın 10 yanvar 2020-ci il tarixində keçirilən iclasında təsdiq edilmişdir. Hesabata İctimai Şuarnın keçiridiyi, iclsalar, tədbirlər, görüşlər, monitorinqlər, apardığı araşdırmalar, irəli sürdüyü təkliflər barədə məlumatlar daxil edilib.

Həmçinin hesabtda İctimai Şura üzvləri barədə məlumatlar, onların əlaqə vasitələri əlavə edilib. Hesbatla bağlı rəy və təkliflər ***** e-malinə göndərilə bilər.

İctimai Şura

Ünvan:

Email:

www:

Telefon:

Əlaqə saxlamaq üçün məsul şəxs:

Şıranın katibi

Mündəricat

- ✓ Ön söz
- ✓ İctimai Şura haqqında
- ✓ İctimai Şuranın iclasları
- ✓ İctimai Şuranın tədbirləri
- ✓ İctimai Şuranın görüşləri
- ✓ İctimai Şuranın irəli sürdüyü təkliflər
- ✓ İctimai Şuranın komissiyalarının işi
- ✓ Vətəndaş cəmiyyəti ilə əlaqələr
- ✓ İctimai Şuranın ictimaiyyətlə əlaqələri
- ✓ İctimai Şuraya müraciətlər və onlara
- ✓ baxılmasının nəticələri
- ✓ İctimai Şuranın sərəncamına verilən iş otağı, avadanlıq, texniki vasitələr və
- ✓ təchizatı haqqında məlumat
- ✓ İctimai Şuranın fəaliyyəti rəqəmlərdə
- ✓ İctimai Şura üzvləri və onların əlaqə vasitələri
- ✓ İctimai Şura ilə əlaqə vasitələri

Nümunəvi daxili və xarici kommunikasiya strategiyaları və planları

Nümunəvi daxili kommunikasiya strategiyası

Daxili kommunikasiya strategiyası ictimai şuranın (İŞ) bütün üzvləri arasında mütəmadi və səmərəli ikitərəfli ünsiyyət strategiyasıdır və uğurun mühüm amilidir. Bu “Bələdçi” aşağıda təsvir olunan müxtəlif alətlərdən istifadə etməklə yaxşı kommunikasiya qurmaq və onu daha yaxşı tətbiq etmək məqsədilə hazırlanmışdır. Səmərəli daxili kommunikasiyanın vacib olduğunu və müxtəlif faydalarının olduğunu aydınlaşdırdıqdan sonra onun qarşısını alan hər hansı maneələri və onların aradan qaldırılmasına yönələn tədbirləri müəyyənləşdirmək lazımdır, onlar aşağıdakı cədvəldə ümumiləşdirilmiş şəkildə verilir.

Ümumi maneələr	Maneələrin aradan qaldırılmasına yönələn tədbirlər
Daxili kommunikasiyanın vacibliyinin dərk edilməməsi	Bu təlimatlar bütün İŞ üzvləri tərəfindən nəzərdən keçirilmiş və onların şərh və təklifləri nəzərə alınmışdır
Rəhbərlik və idarəetmə üslubları	İŞ demokratik idarəetmə üslubunu tətbiq edir və İŞ üzvlərini təşəbbüslər və yeni ideyalar irəli sürməyə təşviq edir

Daxili kommunikasiyanın çox hissəsi *elektron poçtu* vasitəsilə həyata keçirilir. Hər bir üzv hər hansı sual/problem/məsələ ilə əlaqədar olaraq İŞ-nin sədrinə və digər üzvlərinə müraciət edir. İŞ-nin *formal iclasları* onun Əsasnaməsinə uyğun olaraq keçirilir, eyni zamanda İŞ üzvlərinin öz təşəbbüsləri əsasında onlar arasında qeyri-formal iclasların keçirilməsinə məhdudiyyət qoyulmur.

İŞ üzvləri İŞ-də, yaxud müvafiq dövlət orqanında və ya xarici mühitdə baş verən, layihə fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsi üçün önəmli ola biləcək hər hansı dəyişiklik barədə elektron poçtla məlumatlandırılır.

Nümunəvi xarici kommunikasiya strategiyası

Xarici kommunikasiya strategiyası ictimaiyyətin məlumatlandırılmasının, xarici (kənar) əlaqələrin və ictimaiyyətlə işin kombinasiyasından ibarətdir və İŞ-nin bütün maraqlı tərəflərlə əlaqə yaratmasını təmin edir. İŞ öz kommunikasiya fəaliyyətlərində həm birtərəfli, həm də ikitərəfli əlaqələrdən istifadə etməli və ya iştirakçılığa əsaslanan yanaşma tətbiq etməlidir. Aşağıda bəzi terminlərin anlayışı verilir.

İctimaiyyətin məlumatlandırılması İŞ-in prinsipləri, məqsədləri və fəaliyyətləri barədə məlumatların geniş ictimaiyyətə və hədəf auditoriyasına müxtəlif kommunikasiya kanalları, o cümlədən media, təqdimatlar və internet saytları vasitəsilə düzgün və vaxtında çatdırılması prosesidir.

Xarici (kənar) əlaqələr dedikdə İŞ ilə dövlət orqanları, qeyri-dövlət qurumları, o cümlədən qeyri-hökumət təşkilatları və digər əsas maraqlı tərəflər arasında dialoq nəzərdə tutulur.

İctimaiyyətlə iş İŞ ilə icmalar arasında davamlı, ikitərəfli əlaqə qurulması prosesidir. Sadəcə dildə desək, İŞ nəzdində fəaliyyət göstərən dövlət hakimiyyəti orqanının siyasət və prosedurlarının birbaşa təsirinə məruz qalan yerli icmaların və (və ya) əhali qruplarının rəylərini onun vasitəsilə öyrənir. Bu proses onlara məlumat vermək, ehtiyaclarını öyrənmək və həmin ehtiyaclar barədə müvafiq dövlət qurumlarını məlumatlandırmaq məqsədi daşıyır.

*İştirakçılığa əsaslanan kommunikasiya*⁶⁰ planlı fəaliyyət olmaqla bir tərəfdən iştirakçılıq proseslərinə əsaslanır, digər tərəfdən isə müxtəlif maraqlı tərəflər arasında ümumi bir inkişaf problemi və ya vəzifəsi ətrafında media vasitəsilə və fərdlər arasında dialoq aparmağa kömək edən ünsiyyətə əsaslanır və həmin problemin həllinə və ya vəzifənin həyata keçirilməsinə kömək edəcək bir sıra fəaliyyətlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi məqsədini daşıyır və həmçinin onları dəstəkləyir və müşayiət edir.

Xarici kommunikasiya fəaliyyətlərinin ünvanlandığı *maraqlı tərəflər və hədəflər* aşağıda sadalanır:

- Dövlət orqanları;
- Seçilmiş əsas dövlət institutları;
- Vətəndaş cəmiyyəti;
- Kənar ekspertlər;
- İctimaiyyətlə ünsiyyət proqramlarının hədəf auditoriyası;
- Bütövlükdə Azərbaycan əhalisi;
- Milli media təşkilatları;
- Özəl sektor;
- Donorlar.

Kommunikasiya strategiyasının *məqsədi* İŞ-nin fəaliyyətləri üçün dəstəkləyici və əlverişli mühit yaratmaq, onun təsirini gücləndirmək və təşkilatın müsbət imicini formalaşdırmaqdır. Xarici ünsiyyət strategiyasının məqsədləri və həmin məqsədlərə çatmaq üçün tövsiyə olunan alətlər aşağıdakı cədvəldə qruplaşdırılmışdır.

Məqsədlər	Alət və vasitələr
Hökumətlə dialoq aparmaq, dövlət orqanları ilə əməkdaşlıq qurmaq və onu qoruyub saxlamaq	• Şəxsi təmaslar (rəsmi şəxslərlə, vətəndaşlarla, o cümlədən iş adamları ilə görüşlər) • Yazışmalar (məktub, elektron poçtu) • Telefon zəngləri • Nəşrlər (tədqiqat materialları, illik hesabatlar, tövsiyələr, xidmətlərin/tövsiyələrin yerinə yetirilməsinin monitorinqi)

⁶⁰ Guy Bessette, Involving the Community: A Guide to Participatory Development Communication, International Development Research Centre, 2004, sayt: <http://idl-bnc.idrc.ca/dspace/bitstream/10625/31476/33/IDL-31476.pdf>

	Tədbirlər (dəyirmi masalar, ictimai vəkillik çərçivəsində QHT-lərlə və dövlət orqanları ilə görüşlər)
Hədəf qrupları ilə dialoq qurmaq	- Tədqiqat və tədris alətləri (sorgu, rəhbər vəsaitlər, alət dəstləri, məlumat kitabları, təlim materialları, tədris materialları) - Tədbirlər (dəyirmi masalar, təlimlər, seminarlar, məlumatlılığın artırılması tədbirləri, vətəndaşların maarifləndirilməsi tədbirləri, fləşmoblar)
İŞ-nin fəaliyyətlərini ictimaiyyətə açıqlamaq	- Ənənəvi media (qəzetlər, radio, TV) - Media kampaniyaları - Tədbirlər (mətbuat konfransları) - Audio-vizual materiallar – müsahibələr, təqdimatlar, onlayn debatlar və müzakirələr - Təşviqat materialları (bukletlər, broşürələr) - Təşviqat əşyaları (qələm, fincan, çanta, qolsuz köynək və s.) - Elektron informasiya materialları (media üçün məlumatlar, press-revizlər, tədbirlərin gündəliyi, fotolar, bülletenlər) - Onlayn alətlər (internet saytları, sosial şəbəkələr (Facebook, YouTube, Twitter, Instagram), onlayn reklam agentlikləri)

İŞ öz əhatə dairəsini və təsirini gücləndirmək üçün bir sıra ünsiyyət vasitələri və məhsullar hazırlayır. Bunlar aşağıdakılardır:

İnternet saytı və (və ya) Facebook səhifəsi – İŞ-nin internet səhifəsi və (və ya) Facebook səhifəsi İŞ-ni geniş ictimaiyyətə təqdim etmək üçün əsas xarici kommunikasiya vasitələridir. Dövlət orqanının internet saytında İŞ-yə həsr olunmuş səhifənin və həmçinin İŞ-nin Facebook səhifəsinin olması tövsiyə edilir. Facebook daha çox insan tərəfindən görülə bilir və sadə ictimai rəy sorğuları keçirmək və hədəf qruplarının rəylərini öyrənmək üçün geniş imkanlar təqdim edir.

Media ilə əlaqələr – İŞ-nin populyarlaşdırılmasında medianın əhəmiyyətini və müvafiq olaraq, İŞ-yə medianın diqqətinin cəlb edilməsinin zəruriliyini nəzərə alaraq media ilə əlaqələrə aktiv və strateji yanaşma tətbiq edilir. Tədbirdən sonrakı ənənəvi press-revizə əlavə olaraq, İŞ tərəfindən təşkil edilən bütün vacib fəaliyyətlərdən əvvəl “media üçün məlumat” adlandırılan bildirişin mediaya göndərilməsi tövsiyə olunur. Bu, medianın marağını artırmağa və onları tədbirdə faktiki olaraq iştirak etməyə təşviq edə bilər, halbuki tədbirdən sonrakı formal press-reviz adətən medianın diqqətini çəkmir.

Medianın izlənməsi – İŞ-yə tövsiyə olunur ki, öz fəaliyyət sahəsinə və ya inzibati regionuna aid gündəlik xəbərləri öyrənmək üçün medianı izləsin, eləcə də öz kommunikasiya strategiyalarının və yanaşmalarının təkmilləşdirilməsi üçün baza qismində müvafiq dövlət orqanının fəaliyyətini işıqlandıran media materiallarını təhlil etsin.

Nəşrlər – Nəşrlər İŞ-nin müvafiq sahədəki işinin məhsullarıdır və kommunikasiya strategiyasının aparıcı alətlərindən biridir. Bütün nəşrlər təşkilatın internet saytında elektron formada əlçatan olmalı və həmin saytda ictimaiyyət onlara dərhal çıxış əldə etmək imkanına malik olmalıdır.

Müsbət imic – İŞ öz uğur hekayələrini paylaşmalıdır ki, hədəf qrupları onun fəaliyyətləri barədə bilavasitə həmin fəaliyyətlərin benefisiarlarından məlumat əldə edə bilsinlər.

Daxili institusional potensial – İŞ üzvləri öz potensiallarını artırmaq üçün bacarıq və biliklərini artırmalı və onlar üçün davamlı olaraq təlimlər keçirilməlidir.

İŞ ictimaiyyətlə iş strategiyasını hazırlayır və bu strategiya vətəndaşların müxtəlif dövlət xidmətlərindən və prosedurlarından istifadə edərkən üzləşdikləri problemlər və qarşılaşdıqları nəticələr barədə vətəndaşlardan toplanan məlumatların təhlilinə əsaslanır. İcmaların problemləri şəxsi görüşlər, telefon əlaqəsi və yaxud sosial mediadan istifadə etməklə aparılan sorğular vasitəsilə öyrənilir.

Bütün iclaslar, müvafiq dövlət qurumlarına verilən tövsiyələr, həyata keçirilmiş layihələr barədə məlumatlar İŞ-nin internet sahifəsi və (və ya) Facebook sahifəsi vasitəsilə geniş ictimaiyyətlə paylaşılmalıdır, belə ki, sonuncular qeyri-formal məlumat mübadiləsinə imkan yaradır.

Nümunəvi xarici və daxili kommunikasiya planı

Xarici kommunikasiya planı				
Məqsəd	Kommunikasiya fəaliyyətləri	Qiymətləndirmə	Tərəfdaşların iştirakına əsas maneələr	Maneələrin aradan qaldırılmasına yönələn tədbirlər
Hökumətin iştirakı üçün mexanizmlər				
Vətəndaş cəmiyyətinin iştirakı üçün mexanizmlər				
Medianın iştirakı üçün mexanizmlər				
İŞ-nin müsbət imicinin				

gücləndirilməsi üçün mexanizmlər				
Daxili kommunikasiya planı				
Məqsəd	Kommunikasiya fəaliyyətləri	Qiymətləndirmə	Tərəfdaşların iştirakına əsas maneələr	Maneələrin aradan qaldırılmasına yönələn tədbirlər

Nümunəvi ictimai vəkillik strategiyası və planı

İctimai vəkillik müəyyən sahədə dəyişikliklərə nail olmağı hədəfləyən strateji və məqsədyönlü fəaliyyətdir. İş-lər də daxil olmaqla hər bir vətəndaş cəmiyyəti təşkilatı öz missiyasına və məqsədinə uyğun dəyişikliklərə nail olmağa çalışır. İctimai vəkillik strategiyası sistemli şəkildə həyata keçirildikdə ən yaxşı nəticə verir. İctimai vəkillik strategiyası aşağıdakı hallarda səmərəli olur:

- Resurslara qənaət etməyə imkan verirsə;
- Riskləri minimuma endirirsə və imkanları maksimum artırarsa;
- Fəaliyyətlərin daha yaxşı koordinasiyasına imkan verirsə və beləliklə söylərin təkrarlanmasını aradan qaldırırsa;
- Həm qısa, həm də uzunmüddətli perspektiv üçün nəzərdə tutulubsa.

İctimai vəkillik kampaniyası aşağıdakı elementləri özündə ehtiva edir:

- *Açıqlama* – Bu, ismarıcı çatdıran əsas fikri və problemin və ya onun səbəblərinin təhlilini özündə əks etdirir. Həmçinin problemin nə üçün önəmli olduğunu vurğulayır.
- *Sübut* – Bu, təhlil üçün əsas təşkil edir və fikri asanlıqla başa düşülən faktlarla və (və ya) rəqəmlərlə təsdiqləyir. Sübut auditoriyaya aydın və onun anlaya biləcəyi dildə təqdim olunur.
- *Nümunə* – Bu, ismarıcın çatdırdığı problemə konkretlik verir.
- *Təvsiyə olunan tədbirlər* – qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün görülməli tədbirlər. Onlar problemin tam və ya qismən həllini bildirir. Bu, müəyyən olunmuş məqsədə (məqsədlərə) nail olmaq üçün həyata keçirmək istədiyiniz fəaliyyətdir. O, ictimai vəkillik kampaniyasının əsasını təşkil edir.
- *Hədəf* – nəyə nail olmaq istədiyimizi vurğulayır və hərəkətlərimizin nəticəsini bildirir.

İctimai vəkillik alətləri bunlardır:

- Hüquqi aktların ekspertizası;
- Konfranslar, seminarlar, dəyirmi masalar vasitəsilə ekspert müzakirələri;
- İctimai dinləmə və debatların təşkili;
- Kütləvi tədbirlərin təşkili (flaşmob və s.)

“İctimai vəkilliyə dair nümunəvi fəaliyyət planı” 18-ci Əlavədə verilir.

İctimai vəkilliyə dair nümunəvi fəaliyyət planı

Ümumi məlumat: Gömrük qaydalarında dəyişiklik edilərək vətəndaşlar tərəfindən fərdi istifadə üçün malların gömrük rüsumu tutulmadan idxalı bir nəfər üçün aylıq 1000 ABŞ dollardan 300 ABŞ dollarına endirilmişdir.⁶¹ Gömrük orqanının sözlərinə görə, kifayət qədər yüksək limit kiçik sahibkarlıq subyektlərinin şəxsi istifadə bəhanəsi ilə sonradan satmaq üçün mal idxal etmələrinə yol açır və beləliklə vergidən yayınmalarına imkan yaradır. Pərakəndə satış mağazalarında gömrükdə bəyan edilməyən malları yoxlamaq və onları vergidən yayınmaya görə cəzalandırmaq əvəzinə gömrük orqanları daha sadə yol seçmiş və limiti aşağı endirmişlər ki, bu da əslində şəxsi istifadə üçün mal alan adi vətəndaşların da cəzalandırılması deməkdir. Bundan əlavə, malları limit çərçivəsində olan vətəndaşlar vergi bəyannaməsi təqdim etməlidirlər.

Nö	Sual	Tədbir/Reaksiya
1	Lütfən uzunmüddətli məqsədinizin nə olduğunu qeyd edin, başqa sözlə, uzunmüddətli perspektivdə hansı təsirə nail olmaq istəyirsiniz?	Uzunmüddətli məqsəd vətəndaşlar üçün səmərəli, sadə və şəffaf gömrük rəsmiləşdirməsi sisteminin qurulmasına nail olmaqdır
2	Məqsədiniz nədən ibarətdir, başqa sözlə, qısa müddət ərzində hansı nəticəyə nail olmaq istəyirsiniz?	Adi vətəndaşlar üçün xaricdən aldıkları malların gömrük rüsumu tutulmayan məbləğinin limitinin 500 dollara qaldırılmasını istəyirik
3	Nəticələrinizi qiymətləndirmək üçün hansı göstəricilərdən (indikatorlardan) istifadə edəcəksiniz?	Təklifimizin lehinə sosial media vasitəsilə toplanan səslərin sayı Limitin hazırkı 300 dollar məbləğindən 500 dollaradək artırılması
3	Fəaliyyətinizin nəticəsi (məhsulu) nədən ibarət olacaq?	Dəyişikliyi əsaslandıran hesabatın hazırlanması və dəyişikliyin müdafiəsi üçün ictimai vəkillik kampaniyasının keçirilməsi
4	Hansı daxili və xarici amillər ictimai vəkillik fəaliyyətinizi asanlaşdırır və ya məhdudlaşdırır?	Maliyyənin olmaması – biz vəsait toplamaq üçün kraudfandinq metodundan istifadə edəcək və ya ödənişsiz əsasda işləməyə razı olan ekspertlər tapacağıq
5	Risqləriniz nədən ibarətdir və riskləri azaltmaq üçün hansı planınız var?	Risqlər ondan ibarətdir ki, Gömrük Komitəsi təkliflə razılaşmaya bilər, buna görə də riskləri azaltmağa yönələn plan yeni qaydalarla əlaqədar vətəndaşların şikayətlərini əyani şəkildə göstərmək üçün

⁶¹ Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 14 oktyabr tarixli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Fiziki şəxslər tərəfindən istehsal, yaxud kommersiya məqsədləri üçün nəzərdə tutulmayan malların gömrük sərhədindən keçirilməsinin güzəştli və sadələşdirilmiş Qaydaları"nda dəyişiklik edilməsi haqqında Qərarda qeyd edilən 21 avqust 2020-ci il tarixli dəyişikliklər (21 sentyabr 2020-ci ildə qüvvəyə minmişdir), https://customs.gov.az/modules/law/lawfolder/4/FILE_548822-D70E3E-8D5A58-90B1D4-85281A-2E2201.pdf

		ictimai rəy sorğusu təşkil etməkdən ibarətdir
6	Hədəf auditoriyanız kimlərdir?	Onlayn alış-veriş edən və aldıkları mallar kuryer şirkətləri tərəfindən çatdırılan Azərbaycan vətəndaşları
7	İctimai vəkillik planınızı hazırlamaq üçün hansı mənbələrə ehtiyacınız var? Lütfən institusional potensialınızı tələb olunan mənbələrə görə (insan resursları, maliyyə, texniki resurslar) qiymətləndirin. Resurslarınız varmı? Yoxdursa, onları necə və haradan əldə edə bilərsiniz?	İnsan resursları: Hüquqi bazanın tədqiqi üçün bir hüquq tədqiqatçısına; pərakəndə ticarət müəssisələrinin vergidən yayınmaq üçün istifadə etdiyi yolları və bunun qarşısını almaq üçün tələb olunan siyasət və prosedurları izah edəcək bir ekspertə; ictimai rəy sorğusu aparmaq üçün bir ekspertə; hesabat tərtib edəcək və sözçü qismində çıxış edəcək bir redaktora ehtiyacımız var. Maliyyə resursları: Mütəxəssislərin xidmət haqlarını ödəmək və ictimai vəkillik kampaniyasını təşkil etmək üçün XXX məbləğinə ehtiyacımız var Texniki resurslar: Texniki resurslarımız var və sadə ictimai rəy sorğusu keçirmək üçün Facebook-dan istifadə edəcəyik
	Lütfən komandanızı qurun, komanda daxilində vəzifələri müəyyənləşdirin və bölüşdürün.	Komanda üzvlərinə verilmiş konkret tapşırıqları və hər tapşırığın icrası üçün son tarixləri özündə əks etdirən icra planı hazırlamışdır
	Kənar tərəfdaşlar dəvət etməyə və ya digər təşkilatlarla koalisiya qurmağa ehtiyacınız varmı?	İstehlakçıların hüquqlarını müdafiə edən QHT-lərlə koalisiyalar qurmalı və Gömrük Məcəlləsinin təkmilləşdirilməsi üçün çalışmalıyıq

İctimai vəkillik planının icrasının qiymətləndirilməsi

Göstəricilər (indikatorlar)	Hazırkı göstəricilər	Nəticələr
İnsanların problem barədə məlumatlılığı	Məlumatlandırma kampaniyası başlanana qədər rəyi soruşulan insanların ___%-i problem barədə məlumatlıdır	Məlumatlandırma kampaniyası başa çatdıqdan sonra rəyi soruşulan insanların ___%-i problem barədə məlumatlıdır
XXX		
XXX		

